TEISINGUMO TEISMO (pirmoji kolegija) SPRENDIMAS
2006 m. rugsėjo 21 d. *

Turinys

Faktinės ginčo aplinkybės ..... I - 8878

Ieškinys Pirmosios instancijos teisme ir skundžiamas sprendimas ..... I - 8881

Šalių reikalavimai Teisingumo Teisme ..... I - 8882

Apeliacinio skundo pagrindai ..... I - 8883

Dėl apeliacinio skundo ..... I - 8884

Dėl pirmojo pagrindo, grindžiamo protingo termino principo pažeidimu ..... I - 8884

Šalių argumentai ..... I - 8884

— Dėl pirmojo apeliacinio skundo pagrindo pirmos dalies, susijusios su dviejų administracinės procedūros stadijų išskyrimu ..... I - 8884

— Dėl antros pirmojo apeliacinio skundo pagrindo dalies, susijusios su pernelyg ilga administracinės procedūros trukme ..... I - 8887

— Dėl trečios pirmojo apeliacinio skundo pagrindo dalies, susijusios su teisės į gynybą pažeidimu ..... I - 8888

Teisingumo Teismo vertinimas ..... I - 8890

Dėl antrojo apeliacinio skundo pagrindo, grindžiamo tariamu kaltinimus paneigiančio įrodymo, kuris yra vėlesnis už įspėjamąjį raštą, atmetimu ..... I - 8898

Šalių argumentai ..... I - 8898

Teisingumo Teismo vertinimas ..... I - 8899

— Išankstinės pastabos ..... I - 8899

— Antrojo apeliacinio skundo pagrindo analizė ..... I - 8901

* Proceso kalba: olandų.

Dėl trečiojo pagrindo, grindžiamo TU dalyvavimu Komisijos nustatytuose pažeidimuose ..... I - 8903

Dėl trečiojo apeliacinio skundo pagrindo pirmos dalies, susijusios su TU dalyvavimu kolektyvinėje išimtinio tiekimo tvarkoje ..... I - 8903

— Šalių argumentai ..... I - 8903

— Teisingumo Teismo vertinimas ..... I - 8906

Dėl trečiojo apeliacinio skundo antros dalies, susijusios su TU dalyvavimu išplečiant kolektyvinę išimtinio tiekimo tvarką ..... I - 8911

— Šalių argumentai ..... I - 8911

— Teisingumo Teismo vertinimas ..... I - 8912

Dėl trečiojo apeliacinio skundo pagrindo trečios dalies, susijusios su TU dalyvavimu su kainomis susijusiame pa¸eidime ..... I - 8913

— Šalių argumentai ..... I - 8913

— Teisingumo Teismo vertinimas ..... I - 8915

Dėl ketvirtojo pagrindo, grindžiamo Komisijos priskirtų pažeidimų TU trukme ..... I - 8916

Dėl ketvirtojo apeliacinio skundo pagrindo pirmos dalies, susijusios su kolektyvinės išimtinio tiekimo tvarkos trukme ..... I - 8916

— Šalių argumentai ..... I - 8916

— Teisingumo Teismo vertinimas ..... I - 8919

Dėl ketvirtojo pagrindo antros dalies, susijusios su kainų nustatymu susijusio pažeidimo trukme ..... I - 8922

— Šalių argumentai ..... I - 8922

— Teisingumo Teismo vertinimas ..... I - 8923

Dėl ketvirtojo apeliacinio skundo trečios dalies, susijusios su TU priskirtų pažeidimų trukme ..... I - 8925

— Šalių argumentai ..... I - 8925

— Teisingumo Teismo vertinimas ..... I - 8926

Dėl penktojo pagrindo, susijusio su baudos sumažinimu ..... I - 8926

Dėl penktojo apeliacinio skundo pagrindo pirmos dalies, susijusios su baudos sumos sumažinimu dėl tariamai klaidingo TU priskiriamų pažeidimų trukmės nustatymo ..... I - 8926

— Šalių argumentai ..... I - 8926

— Teisingumo Teismo vertinimas ..... I - 8928

Dėl penktojo apeliacinio skundo pagrindo antros dalies, susijusios su baudos sumos sumažinimu dėl pernelyg ilgai trukusios administracinės procedūros .. I - 8929

— Šalių argumentai ..... I - 8929

— Teisingumo Teismo vertinimas ..... I - 8930

Dėl penktojo apeliacinio skundo pagrindo trečios dalies, susijusios su baudos už TU dalyvavimą ginčijamame sprendime nurodytuose pažeidimuose sumos nustatymu ..... I - 8931

— Šalių argumentai ..... I - 8931

— Teisingumo Teismo vertinimas ..... I - 8932

Dėl bylinėjimosi išlaidų ..... I - 8933

Byloje C-113/04 P

dėl 2004 m. vasario 26 d. pateikto apeliacinio skundo pagal Teisingumo Teismo statuto 56 straipsnį

Technische Unie BV, įsteigtos Amstelveen (Nyderlandai), atstovaujamos *advocaten* P. Bos ir C. Hubert,

apeliantė,

dalyvaujant kitoms proceso šalims:

Nederlandse Federatieve Vereniging voor de Groothandel op Elektrotechnisch Gebied, įsteigtai Hagoje (Nyderlandai), atstovaujamai *advocaten* E. Pijnacker Hordijk ir M. De Grave,

ieškovei pirmojoje instancijoje,

Europos Bendrijų Komisijai, atstovaujamai W. Wils, padedamo *advocaat* H. Gilliams, nurodžiusiai adresą dokumentams įteikti Liuksemburge,

atsakovei pirmojoje instancijoje,

CEF City Electrical Factors BV, įsteigtai Roterdame (Nyderlandai),

CEF Holdings Ltd, įsteigtai Kenilworth (Jungtinė Karalystė),

atstovaujamoms *advocaten* J. Stuyck, C. Vinken-Geijselaers ir M. Poelman, nurodžiusioms adresą dokumentams įteikti Liuksemburge,

įstojusioms į bylą šalims pirmojoje instancijoje,

TEISINGUMO TEISMAS (pirmoji kolegija),

kurį sudaro kolegijos pirmininkas P. Jann, teisėjai K. Schiemann (pranešėjas), N. Colneric, E. Juhász ir E. Levits,

generalinė advokatė J. Kokott,
posėdžio sekretorė M. Ferreira, vyriausioji administratorė,

atsižvelgęs į rašytinę proceso dalį ir įvykus 2005 m. rugsėjo 22 d. posėdžiui,

susipažinęs su 2005 m. gruodžio 8 d. posėdyje pateikta generalinės advokatės išvada,

priima šį

Sprendimą

1 Savo apeliaciniu skundu *Technische Unie BV* (toliau – TU) prašo panaikinti 2003 m. gruodžio 16 d. Pirmosios instancijos teismo sprendimą *Nederlandse Federatieve Vereniging voor de Groothandel op Elektrotechnisch Gebied ir Technische Unie prieš Komisiją* (T-5/00 ir T-6/00, Rink. p. II-5761, toliau – skundžiamas sprendimas) arba bent jau panaikinti šį sprendimą tiek, kiek jis susisijęs su byla T-6/00, kuriuo Pirmosios instancijos teismas atmetė jos ieškinį dėl 1999 m. spalio 26 d. Komisijos sprendimo 2000/117/EB dėl EB sutarties 81 straipsnio taikymo procedūros (byla

IV/33.884 – *Nederlandse Federatieve Vereniging voor de Groothandel op Elektrotechnisch Gebied ir Technische Unie (FEG ir TU)*, (OL L 39, 2000, p. 1, toliau – ginčijamas sprendimas).

Faktinės ginčo aplinkybės

2 1991 m. kovo 18 d. bendrovė *CEF Holdings Ltd*, Jungtinėje Karalystėje įsteigta elektrotechninės įrangos didmenininkė ir jos dukterinė įmonė *CEF City Electrical Factors BV*, įsteigta šiai bendrovei siekiant įsitvirtinti Nyderlandų rinkoje (toliau kartu vadinamos CEF), padavė Europos Bendrijų Komisijai skundą dėl Nyderlanduose kylančių problemų apsirūpinant prekėmis.

3 Šiame skunde buvo nurodytos trys Nyderlandų elektrotechnikos įrangos srityje veikiančių įmonių asociacijos. Be Nyderlandų federatyvinės elektrotechnikos didmeninių įmonių asociacijos (*Nederlandse Federatieve Vereniging voor de Groothandel op Elektrotechnisch Gebied*, toliau – FEG), dar buvo minimos Nyderlandų išimtinių atstovų elektrotechnikos srityje asociacija (*Nederlandse Vereniging van Alleenvertegenwoordigers op Elektrotechnisch Gebied*) (toliau – NAVEG) ir Elektrotechnikos įrangos įmonių sąjunga (*Unie van de Elektrotechnische Ondernemers*) (toliau – UNETO).

4 Skunde CEF šias tris asociacijas ir jų narius apkaltino sudarius kolektyvinius tarpusavio išimtinio atstovavimo susitarimus visuose Nyderlandų elektrotechnikos įrangos platinimo rinkos segmentuose, dėl to Nyderlanduose tapo beveik neįmanoma įsisteigti naujam, FEG nepriklausančiam elektrotechnikos įrangos

didmenininkui. Šitaip gamintojai, jų prekybos atstovai ar importuotojai elektrotechnikos įrangą tiekė tik FEG nariams, o ją montuojantys asmenys šią įrangą pirko tik iš jų.

5 1991 ir 1992 m. CEF išplėtė savo skundą, į jį įtraukdama FEG ir jos narių sudarytus susitarimus dėl kainų ir jų nuolaidų, susitarimus, kuriais jai buvo siekiama sutrukdyti dalyvauti tam tikruose projektuose, bei vertikalius susitarimus dėl kainos tarp tam tikrų elektrotechnikos įrangos gamintojų ir FEG priklausančių didmenininkų.

6 Komisija, 1991 m. rugsėjo 16 d. FEG ir jos nariams išsiuntusi įspėjamąjį raštą (toliau – įspėjamasis raštas) ir keletą prašymų pateikti informaciją, taip pat jos tarnyboms ištyrus FEG narių tariamai vykdomus suderintuosius veiksmus, 1996 m. liepos 3 d. pateikė kaltinimus FEG ir septyniems jos nariams tarp, kurių buvo ir *Technische Unie BV* (toliau – TU). 1997 m. lapkričio 19 d. įvyko posėdis, kuriame dalyvavo visos įmonės, kurioms buvo pateikti kaltinimai, taip pat ir CEF.

7 1999 m. spalio 26 d. Komisija priėmė ginčijamą sprendimą, kuriame nusprendė, kad:

— FEG su NAVEG sudaryta sutartimi, taip pat suderintaisiais veiksmais su šiai asociacijai nepriklausančiais tiekėjais nustatydama kolektyvinę išimtinio tiekimo tvarką, skirtą sutrukdyti tiekimą FEG nepriklausančioms įmonėms, pažeidė EB 81 straipsnio 1 dalį (ginčijamo sprendimo 1 straipsnis),

— FEG, priimdama saistančius sprendimus dėl kainų nustatymo ir teikdama savo nariams rekomendacijas dėl neto ir bruto kainų bei suteikdama jiems forumą, kuriame jie galėjo aptarti kainų ir nuolaidų klausimus, taip tiesiogiai ir netiesiogiai ribodama galimybę savo nariams laisvai ir savarankiškai nustatyti pardavimo kainas, pažeidė EB 81 straipsnio 1 dalį (ginčijamo sprendimo 2 straipsnis),

— TU, dalyvaudama 1 ir 2 ginčijamo sprendimo straipsniuose nurodytuose pažeidimuose, pažeidė EB 81 straipsnio 1 dalį (šio sprendimo 3 straipsnis).

8 FEG ir TU už minėtus pažeidimus buvos paskirtos atitinkamai 4,4 milijonų eurų ir 2,15 milijonų eurų dydžio baudos (ginčijamo sprendimo 5 straipsnio 1 ir 2 dalys).

9 Atsižvelgdama į ilgą procedūros trukmę (102 mėnesiai), Komisija savo iniciatyva nusprendė 100 000 eurų sumažinti baudos dydį. Ginčijamame sprendime šiuo klausimu sakoma:

„152) <...> Komisija pripažįsta, kad procedūra šioje byloje, kuri prasidėjo 1991 m., truko ilgai. To priežastys įvairios ir priklausė ir nuo Komisijos, ir nuo bylos šalių. Tiek, kiek dėl to kalta Komisija, ji pripažįsta savo kaltę.

153) Dėl to Komisija FEG skirtą baudą sumažina iki 4,4 milijonų (4,5 milijonų) eurų, o TU – iki 2,15 milijonų (nuo 2,25 milijonų) eurų.

Ieškinys Pirmosios instancijos teisme ir skundžiamas sprendimas

10 2000 m. sausio 14 d. Pirmosios instancijos teismui pateiktu ieškinio pareiškimu (T-6/00) TU pareiškė ieškinį, kuriame reikalavo panaikinti ginčijamą sprendimą, o nepatenkinus pirmojo reikalavimo – panaikinti jo 5 straipsnio 2 dalį; nepatenkinus ir pastarojo reikalavimo – sumažinti jai paskirtą baudą iki 1000 eurų.

11 Tą pačią dieną Pirmosios instancijos teismui pateiktu ieškinio pareiškimu (T-6/00) FEG pareiškė ieškinį su tokiais pat reikalavimais kaip ir TU.

12 2000 m. spalio 16 d. Pirmosios instancijos teismo pirmininko nutartimi CEF buvo leista įstoti į bylą Komisijos pusėje.

13 FEG ir TU ieškiniai, kurie buvo sujungti, kad būtų bendrai vykdoma žodinė proceso dalis, skundžiamu sprendimu buvo atmesti. Iš kiekvienos ieškovės, atsižvelgiant į jų paduotus ieškinius bylose, priteistos jų pačių ir Komisijos bei pirmojoje instancijoje į bylą įstojusių šalių bylinėjimosi išlaidos.

Šalių reikalavimai Teisingumo Teisme

14 Savo apeliaciniame skunde TU Teisingumo Teismo prašo:

— panaikinti skundžiamą sprendimą ir priimti naują dėl prašymo panaikinti ginčijamą sprendimą; nepatenkinus pirmojo reikalavimo – panaikinti skundžiamą sprendimą ir grąžinti bylą Pirmosios instancijos teismui,

— panaikinti visą ar dalį ginčijamo sprendimo, susijusią su TU, arba nagrinėjant bylą iš naujo iš esmės sumažinti jai paskirtos baudos dydį,

— priteisti iš Komisijos bylinėjimosi išlaidas, įskaitant ir patirtas bylinėjantis Pirmosios instancijos teisme.

15 Komisija Teisingumo Teismo prašo:

— atmesti visą ieškinį kaip nepriimtiną arba bent jau kaip nepagrįstą,

— priteisti iš TU bylinėjimosi išlaidas.

Apeliacinio skundo pagrindai

16 Grįsdama savo apeliacinį skundą TU nurodo penkis pagrindus, grindžiamus šiais pažeidimais:

— Bendrijos teisės ir (arba) 1950 m. lapkričio 4 d. Romoje pasirašytos Europos Tarybos žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijos (toliau – EŽTK) arba bent jau nesuprantamu skundžiamo sprendimo motyvavimu dėl to, kad Pirmosios instancijos teismas nusprendė, jog dėl protingo termino viršijimo nereikia panaikinti ginčijamo sprendimo ar papildomai sumažinti baudos,

— pareigos motyvuoti tiek, kiek skundžiamajame sprendime yra vidinis prieštaravimas, susijęs su reikšme, kurią Pirmosios instancijos teismas teikia įspėjamojo rašto įteikimo datai,

— teisės klaida arba skundžiamo sprendimo nesuprantamu motyvavimu tiek, kiek Pirmosios instancijos teismas nusprendė, kad Komisija pagrįstai galėjo TU kalta dėl ginčijamo sprendimo 1 ir 2 straipsniuose nurodytų pažeidimų,

— teisės klaida arba skundžiamo sprendimo nesuprantamu motyvavimu tiek, kiek Pirmosios instancijos teismas nusprendė, kad kiekvienas iš ginčijamo sprendimo 1 ir 2 straipsniuose nurodytų pažeidimų buvo tęstinis ir truko numatytą laikotarpį ir tiek, kiek jame, be kita ko, laikotarpiai, kuriais vyko minėti pažeidimai, buvo įskaičiuoti ir į ginčijamo sprendimo 3 straipsnyje minimo pažeidimo trukmę,

— teisės klaida tiek, kiek, nepaisant klaidingo pažeidimų trukmės įvertinimo ir protingo termino pažeidimo, Pirmosios instancijos teismas papildomai nesumažino baudos arba bent jau šį įvertinimą nepakankamai motyvavo.

Dėl apeliacinio skundo

Dėl pirmojo pagrindo, grindžiamo protingo termino principo pažeidimu

Šalių argumentai

17 Pirmajame pagrinde TU kaltina Pirmosios instancijos teismą pažeidus Bendrijos teisę ir (arba) EŽTK, arba bent jau nesuprantamu skundžiamo sprendimo motyvavimu dėl to, kad Pirmosios instancijos teismas nusprendė, jog dėl protingo termino viršijimo nereikia panaikinti ginčijamo sprendimo ar papildomai sumažinti baudos. Šį apeliacinio skundo pagrindą sudaro trys dalys.

— Dėl pirmojo apeliacinio skundo pagrindo pirmos dalies, susijusios su dviejų administracinės procedūros stadijų išskyrimu

18 TU priekaištauja Pirmosios instancijos teismui skundžiamo sprendimo 78 ir 79 punktuose nusprendus, kad administracinės procedūros stadijos, vykusios iki pranešimo apie kaltinimus, ištęsimas negalėjo pažeisti teisės į gynybą, nes vykstant procedūrai, susijusiai su Bendrijos konkurencijos politika, suinteresuotieji asmenys

nėra oficialiai apkaltinami iki tol, kol negauna pranešimo apie kaltinimus. Todėl vertindamas, ar vėlavimas neviršijo protingo termino, Pirmosios instancijos teismas klaidingai neatsižvelgė į 57 mėnesius trukusią administracinės procedūros dalį.

19 TU teigia, kad vertinant, ar buvo laikomasi protingo termino principo, reikia vertinti ne vien atskirų administracinės procedūros dalių, bet ir bendrą šios procedūros trukmę. Ji mano, kad Pirmosios instancijos teismas pažeidė Bendrijos teisę, kai nusprendė, kad administracinės procedūros stadija, vykusi iki pranešimo apie kaltinimus, buvo „nesvarbi" siekiant įvertinti, ar vėlavimas neviršijo protingo termino.

20 Be to, Pirmosios instancijos teismas nesilaikė Europos Žmogaus Teisių Teismo praktikos, kai 79 ir 80 skundžiamo sprendimo punktuose nurodė, kad oficiali pranešimo apie kaltinimus data yra ta, kurią suinteresuotiesiems asmenims pareiškiamas oficialus kaltinimas ir kurią prasideda 1962 m. vasario 6 d. Tarybos reglamento Nr. 17 Pirmojo reglamento, įgyvendinančio Sutarties (81) ir (82) straipsnius (OL 13, 1962, p. 204), 3 straipsnyje numatyta procedūra, ir kad tokiose baudžiamosiose bylose, kokia nagrinėjama šiuo atveju, EŽTK 6 straipsnio 1 dalyje numatytas įmanomas trumpiausias terminas pradedamas skaičiuoti būtent nuo pranešimo apie kaltinimus datos.

21 *TU* teigia, kad konkrečiomis šios bylos aplinkybėmis „oficialus pranešimas apie kaltinimus" buvo padarytas ne įteikus pranešimą apie kaltinimus, bet gavus įspėjamąjį raštą arba pirmą prašymą pateikti informaciją.

22 Komisija teigia, kad pirmasis pagrindas yra grindžiamas klaidingu TU skundžiamo sprendimo supratimu. Komisijos teigimu, Pirmosios instancijos teismas skundžiamo sprendimo 77 punkte nusprendė, kad pirmoji administracinės procedūros dalis buvo

pernelyg ilga. Taigi šis teismas, vertindamas, ar trukmė buvo protinga, atsižvelgė į pirmąją procedūros dalį, kuri truko nuo pirmųjų aktų iki ginčijamo sprendimo priėmimo.

23 Komisija teigia, kad Pirmosios instancijos teismas, nuspręsdamas, kad tiek pirma, tiek ir antra procedūros dalys užtruko pernelyg ilgai ir vėliau aiškindamasis, ar toks protingo termino pažeidimas pažeidė TU teisę į gynybą, veikė pagal Teisingumo Teismo praktiką, kuri numato, kad pernelyg ilga įvairių tyrimo stadijų trukmė savaime nereiškia protingo termino principo pažeidimo. Tam reikėtų, kad suinteresuotosios įmonės įrodytų, jog dėl šios pernelyg ilgos trukmės buvo pažeista jų teisę į gynybą (2002 m. spalio 15 d. Sprendimo *Limburgse Vinyl Maatschappij ir kt. prieš Komisiją*, C-238/99 P, C-244/99 P, C-245/99 P, C-247/99 P, C-250/99 P–C-252/99 P ir C-254/99 P, Rink. p. I-8375, 173–178 punktai).

24 Šioje byloje, Komisijos teigimu, TU nepateikė įtikinamų savo teiginio, kad pernelyg ilga administracinės procedūros trukmė pažeidė jos teisę į gynybą, įrodymų.

25 Komisija atkreipia dėmesį, kad iš skundžiamo sprendimo 87–92 punktų matyti, jog Pirmosios instancijos teismas, nagrinėdamas, ar jo nustatyta per ilga administracinės procedūros trukmė pažeidė TU teisę į gynybą, savo analizę pateikė tiek pirmoje, tiek antroje šios procedūros stadijose.

26 Subsidiariai Komisija pastebi, kad klausimas, ar TU kaltinimas EŽTK 6 straipsnio prasme buvo pareikštas įteikus pranešimą apie kaltinimus, ar gavus įspėjamąjį raštą, yra nesvarbus, nes vien perskaičius skundžiamo sprendimo 76–85 punktus tampa

aišku, kad Pirmosios instancijos teismas išnagrinėjo protingo termino principo laikymąsi tiek pirmoje administracinės procedūros stadijoje, kuri prasidėjo nuo įspėjamojo rašto gavimo, tiek antroje jos stadijoje.

27 Todėl Komisija siūlo atmesti pirmojo apeliacinio skundo pirmą dalį kaip nepagrįstą.

— Dėl antros pirmojo apeliacinio skundo pagrindo dalies, susijusios su pernelyg ilga administracinės procedūros trukme

28 TU teigia, kad Pirmosios instancijos teismas nenustatė tam tikrų Komisijos neatliktų pareigų; visų pirma, pranešimas apie kaltinimus FEG ir jos nariams buvo nusiųstas tik po 57 mėnesių nuo įspėjamojo rašto išsiuntimo. Šitaip, TU teigimu, Komisija suinteresuotiesiems asmenims sukūrė netikrumo situaciją, nes jie nežinojo, kokių veiksmų prieš juos gali imtis Komisija.

29 Atsižvelgdamas į administracinės procedūros trukmę Pirmosios instancijos teismas turėjo nuspręsti, kad buvo akivaizdžiai pažeistas protingo termino principas. Neatsižvelgiant į tai, ar buvo pažeistos TU teisės į gynybą, dėl tokio didelio protingo termino viršijimo Pirmosios instancijos teismas turėjo nuspręsti, kad ginčijamas sprendimas iš viso neturėjo būti priimtas, nes joks suinteresuotasis asmuo negali taip ilgai likti netikrumo situacijoje.

30 Komisija priminė, kad pagal nusistovėjusią teismo praktiką dėl pernelyg ilgos administracinės procedūros trukmės Komisijos sprendimą galima panaikinti tik tuomet, jei suinteresuotosios įmonės įrodo, kad protingo termino pažeidimas pažeidė jų teisę į gynybą. Pirmosios instancijos teismas šį klausimą išnagrinėjo skundžiamo sprendimo 87–93 punktuose ir nusprendė, kad, be kita ko, nėra jokių įrodymų, jog buvo pažeisti TU interesai.

31 Komisija teigia, kad tvirtinimu, jog Pirmosios instancijos teismas nekonstatavo daugelio protingo termino pažeidimų, bandoma ginčyti Pirmosios instancijos teismo nustatytus faktus, todėl jis yra akivaizdžiai nepriimtinas.

— Dėl trečios pirmojo apeliacinio skundo pagrindo dalies, susijusios su teisės į gynybą pažeidimu

32 TU teigia, kad Pirmosios instancijos teismas padarė teisės klaidą arba bent jau nesuprantamai motyvavo skundžiamą sprendimą, kai nusprendė, kad nepagrįstai ilga administracinės procedūros trukmė neturėjo įtakos TU teisei į gynybą (skundžiamo sprendimo 79 punktas, skaitomas kartu su jo 93 ir 94 punktais).

33 Ji teigia, kad žala jos teisei į gynybą buvo padaryta per iki pranešimo apie kaltinimus vykusią stadiją. Ji nurodė ir konkrečias dėl tokios trukmės kilusias neigiamas pasekmes renkant įrodymus.

34 TU teigia, kad iš jos buvo atimta galimybė sėkmingai rinkti įrodymus. Dėl to, kad praėjo per daug laiko, buvo labai sunku surinkti reikalaujamus kaltinimus paneigiančius įrodymus, nors ji elgėsi laikydamasi kiekvienai įmonei taikomos rūpestingumo pareigos, kaip Pirmosios instancijos teismas nurodė skundžiamo sprendimo 87 punkte.

35 Komisija mano, kad trečioje pirmojo apeliacinio skundo pagrindo dalyje bandoma ginčyti Pirmosios instancijos teismo 87–93 skundžiamo sprendimo punktuose nustatytus faktus, todėl ji yra akivaizdžiai nepriimtina.

36 Subsidiariai Komisija kritikuoja TU argumentą, kad pernelyg ilga tyrimo trukmė neleido šiai bendrovei surinkti įrodymų. Šiuo klausimu Komisija nurodo, kad TU šiuos argumentus jau buvo pateikusi Pirmosios instancijos teismui, kuris juos atmetė 87 ir 88 skundžiamo sprendimo punktuose. Pirmosios instancijos teismo išvadų šiuose punktuose TU visiškai neginčija.

37 CEF, atsakydama į jai nusiųstą apeliacinį skundą, taip pat teigia, kad pirmasis TU apeliacinio skundo pagrindas yra grindžiamas klaidingu skundžiamo sprendimo supratimu. Pirmosios instancijos teismas, vertindamas protingą terminą, pagrįstai nagrinėjo laikotarpį, pasidedantį nuo tada, kai buvo pateiktas prašymas pateikti informaciją, t. y. nuo 1991 m. liepos 25 dienos.

38 Kiek tai susiję su protingu terminu ir teisės į gynybą pažeidimu, CEF nurodo 1998 m. gruodžio 17 d. Sprendimo *Baustahlgewebe prieš Komisiją* (C-185/95 P, Rink. p. I-8417) 49 punktą, norėdama pagrįsti, kad Pirmosios instancijos teismas nuspręsdamas, jog nors pirmoji administracinės procedūros dalis ir truko pernelyg ilgai, protingo termino principas nebuvo pažeistas, nes nepateikta įrodymų dėl teisės į gynybą pažeidimo, netaikė klaidingos teisinės sampratos.

39 Visais atvejais CEF mano, kad šiuo atveju Pirmosios instancijos teismas nustatė faktus, kurių Teisingumo Teismas negali iš naujo tirti. Todėl pirmasis apeliacinio skundo pagrindas turi būti atmestas kaip nepriimtinas arba bent jau nepagrįstas.

Teisingumo Teismo vertinimas

40 Protingo termino laikymasis vykdant administracines procedūras konkurencijos politikos srityje yra bendrasis Bendrijos teisės principas, kurio laikymąsi užtikrina Bendrijos teismai (1997 m. kovo 18 d. Sprendimo *Guérin automobiles prieš Komisiją*, C-282/95 P, Rink. p. I-1503, 36 ir 37 punktai ir minėto sprendimo *Limburgse Vinyl Maatschappij ir kt. prieš Komisiją* 167–171 punktai).

41 Reikia patikrinti, ar atmesdamas argumentus, kad Komisija tariamai pažeidė šį principą, Pirmosios instancijos teismas nepadarė teisės klaidos.

42 Priešingai nei teigia TU, Pirmosios instancijos teismas, taikydamas protingo termino principą, išskyrė dvi administracinės procedūros stadijas, t. y. tyrimo stadiją prieš pateikiant pranešimą apie kaltinimus, ir likusią administracinės procedūros dalį (skundžiamo sprendimo 78 punktas).

43 Toks analizės būdas visiškai atitinka Teisingumo Teismo praktiką. Taip minėto sprendimo *Limburgse Vinyl Maatschappij ir kt. prieš Komisiją* 181–183 punktuose Teisingumo Teismas, be kita ko, nusprendė, kad nagrinėjant administracinę procedūrą gali tekti nagrinėti du vienas po kito einančius laikotarpius, kurių

kiekvienam taikoma individuali vidinė logika. Pirmasis laikotarpis truko iki pranešimo apie kaltinimus ir prasidėjo nuo tada, kai Komisija, naudodamasi Bendrijos teisės aktų leidėjo jai suteiktais įgaliojimais, ėmėsi priemonių, kuriomis, be kita ko, buvo priekaištaujama dėl pažeidimo padarymo, ir tai leido jai suformuoti poziciją dėl procedūros krypties. Antrasis laikotarpis truko nuo pranešimo apie kaltinimus iki galutinio sprendimo priėmimo. Jo tikslas yra leisti Komisijai priimti galutinį sprendimą dėl pažeidimo, dėl kurio pareikštas kaltinimas.

44 Atskyręs dvi administracinės procedūros stadijas, Pirmosios instancijos teismas ištyrė, ar kiekviena iš jų netruko per ilgai.

45 Dėl pirmosios stadijos Pirmosios instancijos teismas skundžiamo sprendimo 77 punkte nusprendė, kad Komisija, 1991 m. liepos 25 d. pateikusi prašymą pateikti informaciją pagal Reglamento Nr. 17 11 straipsnį, laukė ilgiau nei trejus metus, kol pagaliau atliko patikrinimus vietoje. Pirmosios instancijos teismas pripažino, kad šis laikotarpis buvo pernelyg ilgas ir taip ilgai truko dėl Komisijos neveikimo.

46 Dėl administracinės procedūros antrosios stadijos Pirmosios instancijos teismas skundžiamo sprendimo 85 punkte nurodė, kad tarp šalių argumentų išklausymo ir ginčijamo sprendimo priėmimo praėjo maždaug 23 mėnesiai – tai yra ilgas laikotarpis ir atsakomybės už jo ilgą trukmę negalima priskirti nei TU, nei FEG. Iš to Pirmosios instancijos teismas daro išvadą, kad Komisija viršijo paprastai sprendimui priimti reikalingą terminą.

47 Kadangi vien nustatymo, kad procedūra truko pernelyg ilgai ir už tai nei TU, nei FEG nėra atsakingos, nepakanka pripažinti protingo termino principo pažeidimo, Pirmosios instancijos teismas atkreipė dėmesį į šios ilgos procedūros trukmės įtaką

TU teisei į gynybą. Toks požiūris buvo grindžiamas skundžiamo sprendimo 74 punktu, kuriame Pirmosios instancijos teismas nusprendė, kad protingo termino viršijimas gali būti pagrindas panaikinti sprendimą, kuriuo nustatomas pažeidimas, tik tuomet, jei nustatoma, kad šio principo pažeidimas pažeidė suinteresuotųjų įmonių teisę į gynybą. Pirmosios instancijos teismo teigimu, jei neįvykdoma ši sąlyga, pareigos priimti sprendimą per protingą terminą nesilaikymas neturi įtakos administracinės procedūros, vykdomos pagal Reglamentą Nr. 17, teisėtumui.

48 Šio kriterijaus naudojimas siekiant nustatyti, ar buvo pažeistas protingo termino principas, yra visiškai teisėtas. Iš tiesų minėto sprendimo *Baustahlgewebe prieš Komisiją* 49 punkte Teisingumo Teismas, vertindamas Pirmosios instancijos atliktą procedūros trukmės įvertinimą, nusprendė, kad esant įrodymų, jog procedūros trukmė turėjo įtakos ginčo sprendimui, skundžiamas sprendimas gali būti panaikintas. To paties požiūrio laikėsi ir Pirmosios instancijos teismas, kai nusprendė, kad ginčijamą sprendimą reikėtų panaikinti, jei dėl pernelyg ilgos Komisijos procedūros trukmės buvo pažeistos TU teisės į gynybą – ši prielaida gali turėti poveikį procedūros baigčiai.

49 Šiomis aplinkybėmis reikia įvertinti Pirmosios instancijos teismo analizę dėl tariamo TU teisės į gynybą pažeidimo.

50 Iš skundžiamo sprendimo aišku, kad ši analizė apsiriboja ištyrimu, kokią įtaką pernelyg ilga antros administracinės procedūros stadijos trukmė turėjo TU teisės į gynybą įgyvendinimui. Be kita ko, šio sprendimo 93 punkte Pirmosios instancijos teismas nusprendė, kad nepagrįstai ilga administracinės procedūros trukmė neturėjo įtakos TU ir FEG teisėms į gynybą.

51 Apie prieš pranešimą apie kaltinimus vykusią tyrimo stadiją Pirmosios instancijos teismas 79 skundžiamo sprendimo punkte nurodo, kad vien šios administracinės procedūros stadijos ištęsimas pats savaime negalėjo pažeisti teisės į gynybą, nes TU ir FEG kaltinimai oficialiai nebuvo pareikšti, kol jos negavo pranešimų apie kaltinimus.

52 Ši išvada yra teisinga tiek, kiek Pirmosios instancijos teismas nusprendė, kad TU ir FEG oficialiai buvo informuotos apie kaltinimus, kuriuos Komisija pareiškė atlikusi savo tyrimą, tik po to, kai joms buvo išsiųstas pranešimas apie kaltinimus. Toks Pirmosios instancijos teismo argumentavimas grindžiamas mintimi, kad suinteresuotosios įmonės gali visiškai pasinaudoti teise į gynybą tik per antrą administracinės procedūros stadiją, o ne prieš išsiunčiant pranešimą apie kaltinimus, nes pastarosios stadijos metu Komisija dar nėra pateikusi priekaištų dėl jos nustatytų tariamų pažeidimų.

53 Visais atvejais skundžiamo sprendimo 79 punkte Pirmosios instancijos teismo išdėstytuose argumentuose neatsižvelgiama į galimybę, kad pernelyg ilgai vykstanti tyrimo stadija galėjo turėti įtakos TU, šiai įgyvendinant savo teisę į gynybą per antrą administracinės procedūros stadiją, t. y. po pranešimo apie kaltinimus išsiuntimo.

54 Pernelyg ilga pirmosios administracinės procedūros stadijos trukmė gali turėti įtakos suinteresuotųjų įmonių teisės į gynybą įgyvendinimui ateityje, be kita ko, sumažindama antrojoje procedūros stadijoje naudojamų teisės į gynybą efektyvumą. Iš tiesų, kaip savo išvados 123 punkte nurodo generalinė advokatė, kuo daugiau laiko praeina tarp tokios tyrimo priemonės, kokia šiuo atveju yra 1991 m. rugsėjo 16 d. įspėjamojo rašto ir pranešimo apie kaltinimus išsiuntimas, juo didesnė tikimybė, kad

nebus galima arba bus labai sunku surinkti kaltinimus paneigiančių įrodymų – ypač kiek tai susiję su kaltinimus galinčiais paneigti liudininkais, visų pirma dėl to, kad gali pasikeisti suinteresuotųjų įmonių valdymo organų nariai ir kitas personalas. Nagrinėdamas protingo termino principą Pirmosios instancijos teismas nepakankamai atsižvelgė į šio principo įgyvendinimo aspektą.

55 Teisės į gynybą gerbimas – esminis principas, kurio svarba dažnai pabrėžiama Teisingumo Teismo praktikoje (žr. 1983 m. lapkričio 9 d. Sprendimą *Michelin prieš Komisiją*, 322/81, Rink. p. 3461, 7 punktą), yra nepaprastai svarbus tokiose procedūrose, kokia yra nagrinėjama šioje byloje; labai svarbu išvengti nepataisomo šios teisės pažeidimo dėl pernelyg ilgos tyrimo stadijos trukmės ir to, kad ši ilga trukmė nesudarytų kliūčių surinkti įrodymus, paneigiančius atsakomybę užtraukiantį suinteresuotųjų įmonių elgesį. Dėl šios priežasties tyrimą, ar nėra galimų šios teisės apribojimų, reikia atlikti ne tik dėl stadijos, kai šia teise naudojamasi plačiausiai, t. y. antrosios administracinės procedūros stadijos. Reikia įvertinti, ar visoje šioje procedūroje per visą jos laikotarpį nebuvo galimo teisės į gynybą pažeidimo.

56 Todėl Pirmosios instancijos teismas, skundžiamame sprendime apribojęs tariamo teisės į gynybą pažeidimo nagrinėjimą tik pernelyg ilgai trukusia antros administracinės procedūros stadija, padarė teisės klaidą. Jis neišnagrinėjo, ar pernelyg ilga visos administracinės procedūros trukmė (įskaitant ir prieš pranešimą apie kaltinimus buvusią stadiją), dėl kurios kalta Komisija, galėjo turėti įtakos FEG ir TU galimybei ateityje gintis ir, visų pirma, ar tai galėjo taip susilpninti jų galimybes gintis, kad turėjo lemiamos įtakos.

57 Iš to darytina išvada, kad pirmasis TU apeliacinio skundo pagrindas yra pagrįstas tiek, kiek jis grindžiamas teisės klaida taikant protingo termino principą. Todėl skundžiamą sprendimą reikia iš dalies panaikinti tiek, kiek jame buvo nuspręsta, jog pirmosios administracinės procedūros stadijos pratęsimas pats savaime negalėjo pažeisti FEG teisės į gynybą.

58 Pagal Teisingumo Teismo statuto 61 straipsnio pirmąją pastraipą, jei apeliacinis skundas pagrįstas, Teisingumo Teismas panaikina Pirmosios instancijos teismo sprendimą. Teisingumo Teismas gali pats paskelbti galutinį sprendimą, jei toje bylos stadijoje tai galima daryti, arba grąžinti bylą Pirmosios instancijos teismui.

59 Šioje byloje, kadangi tariamas teisės į gynybą pažeidimas dėl pernelyg ilgai trukusios administracinės procedūros buvo išnagrinėtas pirmojoje instancijoje ir TU turėjo galimybę išdėstyti savo argumentus šiuo klausimu, Teisingumo Teismas gali išspręsti bylą iš esmės.

60 Savo apeliaciniame skunde Pirmosios instancijos teismui TU teigia, kad pernelyg ilga administracinės procedūros trukmė turėjo įtakos jos galimybei pasinaudoti teise į gynybą ir atitinkamai pačiai procedūrai. Jai gintis buvo trukdoma jau nuo tada, kai ji gavo pranešimą apie kaltinimus.

61 Todėl reikia patikrinti, ar TU pateikė pakankamai įrodymų, kad pranešimo apie kaltinimus dieną, t. y. 1996 m. liepos 3 d., jos galimybės atsikirsti į Komisijos kaltinimus buvo apribotos dėl to, kad pirmoji administracinės procedūros stadija truko nepagrįstai ilgai.

62 Visų pirma, TU pastebi, kad Komisijos ginčijamame sprendime nurodyti FEG, NAVEG ir TU atstovų diskusijų protokolai. Tačiau daugeliu atveju pastarosios atstovai, kurie dalyvavo šiose diskusijose, jau ilgai nedirbo šioje įmonėje. Pavyzdžiui, regioniniuose FEG susirinkimuose dalyvavę Van Hulten, de Beun, Romein ir Van Wingen iš darbo TU į pensiją arba dėl ligos išėjo jau prieš kelerius metus.

Coppoolse, kuris ginčijamo sprendimo 65 ir 69 motyvuojamosios dalies punktuose nurodomas kaip FEG prezidentas, joje atstovavęs FEG interesams, šioje įmonėje nedirbo jau nuo 1989 m., o TU kontroliuojančioje įmonėje *Schotman* nedirbo nuo 1992 m. birželio 1 dienos.

63 TU teigia, kad be šių asmenų yra neįmanoma sužinoti konkretaus tuomet vykusių diskusijų konteksto, kurio reikia siekiant apsiginti nuo pranešime apie kaltinimus išdėstytų Komisijos priekaištų.

64 Šiuo klausimu pažymėtina, kad savo ieškinyje Pirmosios instancijos teismui TU nepatikslino šių asmenų išvykimo datos ir nepaaiškino, kodėl 1996 m. liepos 3 d. iš jų nebebuvo galima gauti informacijos. TU nurodyti argumentai, kodėl įgyvendinant teisę į gynybą būtina susitikti su šiais asmenims, nėra tikslūs. Ji nenurodo, kokius konkrečius skundžiamajame sprendime nurodytus Komisijos priekaištus galima buvo paneigti dalyvaujant šiems asmenims.

65 Antra, TU nurodo 11 susitikimų protokolų, kuriais Komisija grindė kolektyvinės išimtinio tiekimo tvarkos buvimą. Iš juose TU atstovavusių atstovų trys: Vos (TU susitikimas su įmone *Holec*), Van der Kaay (dalyvavęs 1990 m. vasario 14 d. FEG susirinkime „Zuid-Nederland“) ir Van Nieuwenhof (dalyvavęs 1991 m. gegužės 28 d. to paties regiono susirinkime), – negalėjo TU pateikti savo pastabų.

66 TU teigia, kad net jei būtų galimybė gauti šių suinteresuotųjų asmenų pagalbą, vis tiek nebūtų įmanoma atkurti prieš penkerius-aštuonerius metus vykusių diskusijų.

67 Šiuo klausimu pastebėtina, kad pranešimas apie kaltinimus TU buvo nusiųstas 1996 m. liepos 3 dieną. TU nenurodo nei šių asmenų išvykimo datos, nei kaip ta aplinkybė, kad jų negalima apklausti, pakenkė jai gintis nuo Komisijos priekaištų.

68 Be to, aišku, kad bent jau 1990 m. vasario 14 d. FEG susirinkime „Zuid-Nederland" TU atstovavo ne tik Van der Kaay, bet ir kiti asmenys; be to, TU nenurodė jokių aplinkybių, kurios jai būtų trukdžiusios susiekti su pastaraisiais asmenimis.

69 Iš to, kas pasakyta pirmiau, aišku, kad TU argumentai dėl teisės į gynybą pažeidimo nėra pagrįsti įtikinamais įrodymais, iš kurių būtų matyti, kad šios teisės buvo pažeistos dėl to, jog administracinės procedūros stadija, vykusi iki pranešimo apie kaltinimus, truko pernelyg ilgai ir jog pranešimo apie kaltinimus pateikimo dieną jos galimybės veiksmingai gintis jau buvo pažeistos.

70 Iš TU pateiktų argumentų negalima daryti išvados, kad jos teisės į gynybą buvo iš tiesų pažeistos, o šis faktas nagrinėjamas atsižvelgiant į konkrečias kiekvienos bylos aplinkybes.

71 Todėl TU ieškinio Pirmosios instancijos teismui pagrindas, grindžiamas protingo termino pažeidimu, yra nepagrįstas ir turi būti atmestas.

72 Todėl reikia atmesti ir patį šiuo pagrindu grindžiamą ieškinį Pirmosios instancijos teismui.

Dėl antrojo apeliacinio skundo pagrindo, grindžiamo tariamu kaltinimus paneigiančio įrodymo, kuris yra vėlesnis už įspėjamąjį raštą, atmetimu

Šalių argumentai

73 TU teigia, kad skundžiamo sprendimo motyvuose yra vidinis prieštaravimas ir dėl to šis sprendimas yra netinkamai motyvuotas dėl dviprasmybės, susijusios su reikšme, kurią Pirmosios instancijos teismas teikia įspėjamojo rašto įteikimo dienai.

74 Viena vertus, Pirmosios instancijos teismas skundžiamo sprendimo 79 punkte nusprendė, kad TU kaltinimai oficialiai buvo pareikšti pranešimo apie kaltinimus dieną. Išeitų, kad iki tol TU nereikėjo gintis, nes jai nebuvo pateikta jokių oficialių kaltinimų. Todėl Pirmosios instancijos teismas neatsižvelgė į laikotarpį iki pranešimo apie kaltinimus, kai sprendė, ar Komisija, prieš priimdama ginčijamą sprendimą, laikėsi protingo termino principo.

75 Kita vertus, iš skundžiamo sprendimo 196 ir 208 straipsnių darytina išvada, kad Pirmosios instancijos teismas manė, jog TU faktiškai buvo apkaltinta nuo įspėjamojo rašto gavimo arba bent jau nuo pirmo prašymo pateikti informaciją. Nes Pirmosios instancijos teismas, nepateikdamas jokių paaiškinimų, atmetė po rašto gavimo atsiradusius kaltinimus paneigiančius įrodymus.

76 TU teigia, kad skundžiamas sprendimas turi rimtų motyvavimo trūkumų ir kad Pirmosios instancijos teismas pažeidė teisę į gynybą.

77 Komisija teigia, kad antrasis TU apeliacinio skundo pagrindas yra grindžiamas dviem klaidingomis prielaidomis.

78 Pirma, Pirmosios instancijos teismas vertindamas, ar laikotarpis tarp pirmųjų administracinės procedūros aktų priėmimo ir ginčijamo sprendimo priėmimo buvo protingas, atsižvelgė ir į laikotarpį iki pranešimo apie kaltinimus išsiuntimo.

79 Antra, Komisija teigia, kad Pirmosios instancijos teismas išnagrinėjo *TU* pateiktus įrodymus ir argumentus ir nusprendė, kad jie neturėjo įrodomosios vertės, kurią jiems bandė suteikti *TU*. Jos teigimu, Pirmosios instancijos teismas vertindamas taip pat atkreipė dėmesį į tai, kad dokumentai, kuriais rėmėsi *TU*, buvo parengti tik po to, kai visi suinteresuotieji asmenys Komisijos buvo informuoti apie administracinės procedūros pradžią.

80 Komisija taip pat mano, kad šiame apeliacinio skundo pagrinde bandoma Teisingumo Teismui pateikti nagrinėti Pirmosios instancijos teismo atliktą byloje esančių dokumentų įrodomosios galios įvertinimą, todėl jis turi būti atmestas kaip nepriimtinas.

Teisingumo Teismo vertinimas

— Išankstinės pastabos

81 Reikia priminti, kokios yra Teisingumo Teismo per apeliacinį procesą vykdomos teisminės priežiūros ribos.

82 Iš EB 225 straipsnio ir Teisingumo Teismo Statuto 58 straipsnio pirmosios pastraipos matyti, kad tik Pirmosios instancijos teismas turi kompetenciją, pirma, nustatyti faktines aplinkybes, išskyrus atvejus, kai jo išvados iš esmės neatitinka jam pateiktų bylos dokumentų, ir, antra, vertinti šias faktines aplinkybes. Pirmosios instancijos teismui konstatavus ar įvertinus faktines aplinkybes, pagal EB 225 straipsnį Teisingumo Teismas turi kompetenciją patikrinti šių faktinių aplinkybių teisinę kvalifikaciją ir teisines išvadas, kurias Pirmosios instancijos teismas padarė jomis remdamasis (žr. minėto sprendimo *Baustahlgewebe prieš Komisiją* 23 punktą ir 2006 m. balandžio 6 d. Sprendimo *General Motors prieš Komisiją*, C-551/03 P, Rink. p. I-3173, 51 punktą).

83 Todėl Teisingumo Teismas nėra kompetentingas nei patvirtinti faktinių aplinkybių, nei iš esmės nagrinėti įrodymų, kuriais Pirmosios instancijos teismas grindė šias faktines aplinkybes. Iš tikrųjų, jeigu šie įrodymai buvo gauti teisėtai, buvo laikytasi proceso taisyklių, taikomų įrodinėjimo pareigai ir įrodymo administravimo srityje, tik Pirmosios instancijos teismas sprendžia dėl jam pateiktų įrodymų vertės. Šis vertinimas, išskyrus šių įrodymų iškraipymo atvejį, nėra pats savaime teisės klausimas, kurį turi peržiūrėti Teisingumo Teismas (minėtų sprendimų *Baustahlgewebe prieš Komisiją* 24 punktas ir *General Motors prieš Komisiją* 52 punktas).

84 Be to, primintina, kad klausimas, ar Pirmosios instancijos teismo sprendimo motyvai yra prieštaringi, ar nepakankami, yra teisės klausimas ir gali būti keliamas paduodant apeliacinį skundą (1998 m. gegužės 7 d. Sprendimo *Somaco prieš Komisiją*, C-401/96 P, Rink. p. I-2587, 53 punktas ir 2001 m. gruodžio 13 d. Sprendimo *Cubero Vermurie prieš Komisiją*, C-446/00 P, Rink. p. I-10315, 20 punktas).

85 Dėl pareigos motyvuoti iš nusistovėjusios teismo praktikos aišku, kad ji neįpareigoja Pirmosios instancijos teismo parengti detalaus atsakymo į kiekvieną bylos šalių pateiktą argumentą. Motyvai gali būti numanomi su sąlyga, kad iš jų suinteresuotieji asmenys galėtų suprasti, dėl ko buvo imtasi tokių priemonių, o kompetentingas teismas turėtų pakankamai įrodymų vykdyti jam pavestą kontrolę (šia prasme žr.

2004 m. sausio 7 d. Sprendimo *Aalborg Portland ir kt. prieš Komisiją*, C-204/00 P, C-205/00 P, C-211/00 P, C-213/00 P, C-217/00 P ir C-219/00 P, Rink. p. I-123, 372 punktą).

— Antrojo apeliacinio skundo pagrindo analizė

86 Tiek, kiek savo antruoju pagrindu TU siekia įrodyti, kad skundžiamo sprendimo motyvavai dėl tam tikrų dokumentų nepriėmimo kaip įrodymų yra nepakankami ar net prieštaringi, šis pagrindas yra priimtinas.

87 Savo ieškiniuose Pirmosios instancijos teismui TU ir FEG ginčijo Komisijos ginčijamajame sprendime nurodytas aplinkybes, kurios buvo pateiktos kaip džentelmeniško susitarimo tarp NAVEG ir FEG dėl tiekimo pastarosios nariams įgyvendinimo pavyzdžiai (toliau – džentelmeniškas susitarimas). Šiame kontekste remtasi dviem įmonės *Spaanderman Licht*, kuri yra NAVEG narė, raštais.

88 Pirmosios instancijos teismas skundžiamo sprendimo 196 ir 208 punktuose ištyrė jų įrodomąją vertę.

89 Dėl 1991 m. rugpjūčio 14 d. rašto Pirmosios instancijos teismas minėtame 196 punkte įvertino šio rašto įrodomąją vertę atsižvelgdamas į tai, kokiomis aplinkybėmis jis buvo parengtas. Pirma, jis nurodė, kad šis raštas buvo skirtas NAVEG atsakant į šios prieš dvi dienas užduotą klausimą. Taigi būtent NAVEG

ėmėsi iniciatyvos paklausti *Spaanderman Licht* apie motyvus, dėl kurių pastaroji atsisakė tiekti prekes CEF. Antra, Pirmosios instancijos teismas nurodė, kad šis raštas buvo parašytas po 1991 liepos 25 d. Komisijos adresuotų prašymų FEG ir TU pateikti informaciją, todėl jis nebuvo įtikinantis.

90 Dėl 1991 m. gegužės 22 d. *Spaanderman Licht* rašto CEF Pirmosios instancijos teismas nusprendė, kad šis raštas buvo skirtas nurodyti, jog *Spaanderman Licht* neketino plėsti savo platintojų tinklo. Pirmosios instancijos teismas taip pat nurodė, kad šis raštas buvo parengtas jau Komisijai pradėjus tyrimą.

91 Taigi iš skundžiamo sprendimo 196 ir 208 punktų išplaukia, kad Pirmosios instancijos teismas pakankamai motyvavo, kodėl šie raštai nėra įtikinami ir kodėl jų nepriėmė kaip kaltinimus paneigiančių įrodymų.

92 Dėl TU nurodomo tariamo skundžiamo sprendimo motyvų prieštaringumo reikia pastebėti, kaip savo išvados 27 punkte pažymėjo generalinė advokatė, kad atsižvelgiant į tai, jog tarp įvertinimo dėl administracinės procedūros trukmės protingumo ir Pirmosios instancijos teismui pateiktų dokumentų įrodomosios vertės nėra jokio loginio ryšio, šiame sprendime nėra jokios prieštaros.

93 Be to, Pirmosios instancijos teismui šalių pateiktų aplinkybių kaip įrodymų įrodomoji vertė, kurią priklauso vertinti tik šiam teismui, nebūtinai priklauso nuo administracinės procedūros, kurios metu jos buvo parengtos, stadijos. Kaip savo išvados 28 punkte nurodo generalinė advokatė, jų įrodomoji vertė turi būti patikrinta įvertinant visas konkrečias bylos aplinkybes. Taip iš skundžiamo sprendimo 196 ir 208 punktų tampa aišku, kad tas faktas, jog Komisija jau buvo pradėjusi savo tyrimą, nėra vienintelė aplinkybė, dėl kurios Pirmosios instancijos teismas atmetė, be kita ko, 1991 m. rugpjūčio 14 ir gegužės 22 d. *Spaanderman Licht* raštus kaip negalinčius

paneigti Komisijos pateiktų įrodymų apie džentelmeniško susitarimo įgyvendinimą. Todėl šių 196 ir 208 punktų negalima aiškinti taip, kad dokumentai, parengti Komisijai pradėjus tyrimą, neturi jokios įrodomosios vertės.

94 Atsižvelgiant į tai, kad išdėstyta pirmiau, antrąjį apeliacinio skundo pagrindą reikia atmesti kaip nepagrįstą.

Dėl trečiojo pagrindo, grindžiamo TU dalyvavimu Komisijos nustatytuose pažeidimuose

95 TU priekaištauja, kad Pirmosios instancijos teismas padarė teisės klaidą arba bent jau nesuprantamai motyvavo skundžiamą sprendimą tiek, kiek jis to sprendimo 367 ir 379 punktuose nusprendė, kad Komisija pagrįstai priekaištavo TU aktyviai dalyvavus pažeidimuose, susijusiuose su kolektyvine išimtinio tiekimo tvarka, ir FEG susitarimuose dėl kainų. Trečiąjį pagrindą sudaro trys dalys.

Dėl trečiojo apeliacinio skundo pagrindo pirmos dalies, susijusios su TU dalyvavimu kolektyvinėje išimtinio tiekimo tvarkoje

— Šalių argumentai

96 Šioje apeliacinio skundo trečiojo pagrindo dalyje TU teigia, kad Pirmosios instancijos teismas padarė teisės klaidą arba bent jau nesuprantamai motyvavo skundžiamą sprendimą, kai nusprendė, kad ji aktyviai dalyvavo džentelmenišku susitarimu nustatytoje kolektyvinėje išimtinio tiekimo tvarkoje.

97 Visų pirma, Pirmosios instancijos teismas neįvertino FEG vidaus taisyklių ir asociacijoms taikomų Nyderlandų teisės aktų.

98 TU šiuo atžvilgiu primena, kad ji Pirmosios instancijos teismui teigė, jog negalėjo daryti jokios įtakos FEG sprendimams. Ji nurodo, kad, nepaisant šio tvirtinimo, Pirmosios instancijos teismas 352 skundžiamo sprendimo punkte nusprendė, kad nebuvo svarbūs nei jos prieštaravimai dėl Komisijos teiginio, jog TU vaidino svarbų vaidmenį kolektyvinėje išimtinio tiekimo tvarkoje, nei nuomonė, grindžiama vidinėmis FEG veiklos taisyklėmis ir asociacijoms taikomais Nyderlandų teisės aktais.

99 Pirmosios instancijos teismo argumentai šiuo klausimu yra nesuprantami, nes jis skundžiamo sprendimo 356 punkte nusprendė, kad tos pačios vidinės FEG veiklos taisyklės buvo svarbios vertinant TU vaidmenį šios asociacijos veikloje.

100 Šiuo požiūriu Komisija teigia, kad tariamas prieštaravimas tarp skundžiamo sprendimo 352 ir 356 punktų atsiranda dėl klaidingo šio sprendimo aiškinimo.

101 Taip, Komisijos teigimu, skundžiamo sprendimo 352 punkte Pirmosios instancijos teismas nusprendė, kad TU negali remtis vidinėmis FEG veiklos taisyklėmis ar Nyderlandų teisės aktų, reglamentuojančių asociacijų veiklą, nuostatomis, teigdama, kad ji nedalyvavo nustatytuose pažeidimuose. Komisija teigia, kad Pirmosios instancijos teismas pabrėžė, jog reikia atsižvelgti tik į tai, kad vyko iš tiesų, o ne tai, kas buvo oficialiai leidžiama ar įmanoma.

102 Be kita ko, skundžiamo sprendimo 365 punkte Pirmosios instancijos teismas, įvertindamas realią TU reikšmę FEG veikloje, nusprendė, kad TU iš tiesų dalyvavo kolektyvinėje išimtinio tiekimo tvarkoje.

103 Antra, TU teigia, kad Pirmosios instancijos teismo skundžiamo sprendimo 353 punkte, kuriame jis patvirtino Komisijos ginčijamame sprendime taikytą kriterijų, kad FEG interesai sutapo su TU interesais, išdėstyti argumentai yra nesuprantami. Ji teigia, kad tai, jog ji yra viena didžiausių įmonių tarp FEG narių, neįrodo, kad jos ir asociacijos „interesai natūraliai sutampa".

104 Interesų sutapimu grindžiamas kriterijus šiuo atveju yra visai nesvarbus, ir Pirmosios instancijos teismas turėjo nustatyti bendrą TU ir FEG valią.

105 Šiuo klausimu Komisija teigia, kad Pirmosios instancijos teismo nustatytas faktas dėl FEG ir TU interesų sutapimo nėra pagrįstas vien tuo, kad pastaroji buvo viena didžiausių ir pagrindinių *FEG* narių. Jos teigimu, iš skundžiamo sprendimo 356 punkto aišku, kad Pirmosios instancijos teismas taip pat atsižvelgė į faktą, jog daugelį metų TU atstovas buvo FEG valdybos narys, kurį laiką jis net buvo jos pirmininkas, ir šios bendrovės atstovai aktyviai dalyvavo įvairiose produktų komisijose.

106 Komisija taip pat kritikuoja TU teiginį, kad Pirmosios instancijos teismas turėjo tirti, ar buvo „bendra TU ir FEG valia". Ji teigia, kad Pirmosios instancijos teismas patikrino, ar TU dalyvavo kolektyvinėje išimtinio tiekimo tvarkoje, ir nustatė, kad taip iš tiesų buvo, o to pakanka, kad jai būtų galima priskirti pažeidimą.

107 Trečia, TU nurodo skundžiamo sprendimo 356 punkte Pirmosios instancijos teismo nustatytą faktą, kad ji yra „viena didžiausių įmonių tarp FEG narių“, ir būtent dėl to, kad „kai kurie jos vadovai ar darbuotojai buvo FEG tarybos nariai bei dalyvavo šios asociacijos valdymo organų posėdžiuose 1985–1995 metais“, ji mano, kad tokio nustatymo nepakanka nustatyti, jog ji „aktyviai“ dalyvavo ginčijamo sprendimo 1 straipsnyje nustatytame pažeidime.

108 Šiuo atveju Komisija privalėjo išsiaiškinti, ar TU kokiu nors kitu būdu pritarė savo atstovo FEG valdyboje veiksmams ir atitinkamai jos politikai bei šios politikos vykdymui. Komisija to nepadarė ir Pirmosios instancijos teismas šiuo atveju turėjo nustatyti, kad buvo padaryta teisinio vertinimo klaida.

109 Komisija šiuo klausimu teigia, kad TU aiškiai neatsižvelgė į visus įrodymus, kuriuos Pirmosios instancijos teismas ištyrė skundžiamo sprendimo 356–361 punktuose. Ji primena, kad Pirmosios instancijos teismas, šiuose punktuose nustatęs, kad TU dalyvavo šiame džentelmeniškame susitarime ne tik dalyvaudama susirinkimuose, kuriuose buvo aptariamas šis susitarimas, ir nuo jo neatsiribodama, bet kaip FEG valdybos narė tiesiogiai rengdama šį susitarimą ir jį įgyvendindama.

110 Iš to darytina išvada, kad Pirmosios instancijos teismas, vertindamas, ar TU galima priskirti dalyvavimą kolektyvinėje išimtinio tiekimo tvarkoje, taikė teisingą teisės kriterijų.

— Teisingumo Teismo vertinimas

111 Šia trečiojo apeliacinio pagrindo pirmoje dalyje TU iš esmės ginčija teisės kriterijus, kuriuos Pirmosios instancijos teismas naudojo vertindamas Komisijos pateiktus

įrodymus, kad TU dalyvavo kolektyvinėje išimtinio tiekimo tvarkoje. Kadangi pažeidimo priskyrimo įmonei klausimas yra teisės klausimas, Teisingumo Teismas turi išnagrinėti, ar Pirmosios instancijos teismas, nustatydamas, kad Komisija pagrįstai galėjo nustatyti, jog TU aktyviai dalyvavo konkurenciją pažeidžiančioje veikloje, padarė teisės klaidą.

112 Be to, šioje trečiojo pagrindo dalyje TU kritikuoja tariamai nepakankamą motyvavimą daugelio skundžiamo sprendimo punktų, susijusių su jos dalyvavimu kolektyvinėje išimtinio tiekimo tvarkoje.

113 Iš to darytina išvada, kad trečiojo apeliacinio skundo pagrindo pirma dalis yra priimtina.

114 Remiantis nusistovėjusia teismų praktika, Komisijai įrodžius, kad atitinkama įmonė dalyvavo susitikimuose, per kuriuos buvo sudaryti antikonkurencinio pobūdžio susitarimai, ir aiškiai jiems neprieštaravo, tai yra pakankamas šios įmonės dalyvavimo kartelyje įrodymas. Jei dalyvavimas tokiuose susitikimuose įrodytas, ši įmonė turi pateikti duomenų, galinčių įrodyti, kad ji dalyvavo neturėdama antikonkurencinių ketinimų, ir patvirtinti, kad nurodė savo konkurentams, jog dalyvauja šiuose sutikimuose turėdama kitokių tikslų nei jie (žr. 1999 m. liepos 9 d. Sprendimo *Komisija prieš Anic Partecipazioni*, C-49/92 P, Rink. p. I-4125, 96 punktą ir sprendimo *Hüls prieš Komisiją*, C-199/92 P, Rink. p. I-4287, 155 punktą).

115 Iš skundžiamo sprendimo 359–361 punktų aišku, jog Pirmosios instancijos teismas šiais principais vadovavosi vertindamas Komisijos pateiktus įrodymus dėl jos sprendimo, kad TU dalyvavo kolektyvinėje išimtinio tiekimo tvarkoje. Atlikdamas analizę Pirmosios instancijos teismas niekur nesivadovavo prielaida, kad įmonės

dalyvavimas profesinės asociacijos veikloje automatiškai reiškia, jog įvairūs pastarosios padaryti pažeidimai priskirtini ir šiai įmonei. Šiuo požiūriu iš šio sprendimo 335 punkto aišku, kad Pirmosios instancijos teismas taikė asmeninio dalyvavimo vykdant pažeidimą kriterijų.

116 Pirmosios instancijos teismas skundžiamo sprendimo 357 punkte nustatė, kad Komisija surinko džentelmeniško susitarimo egzistavimo įrodymų. Pirmosios instancijos teismo teigimu, Komisija surinko dokumentų, įrodančių FEG ir NAVEG ryšius, kurių metu buvo minimas džentelmeniškas susitarimas. Šie dokumentai apima laikotarpį, prasidedantį nuo bendro 1986 m. kovo 11 d. vykusio NAVEG ir FEG valdybų posėdžio. Komisija taip pat turėjo informacijos apie 1989 m. vasario 28 d. ir 1991 m. spalio 25 d. vykusių tų pačių valdybų posėdžiuose pateiktus pasiūlymus ir apie 1991 m. lapkričio 18 d. laišką FEG raštą NAVEG.

117 Dėl pačios TU dalyvavimo džentelmeniškame susitarime Pirmosios instancijos teismas skundžiamo sprendimo 358 punkte nustatė, kad nors Komisijos minimuose NAVEG ir FEG valdybų posėdžiuose TU nedalyvavo ir jai nebuvo atstovaujama 1989 m. vasario 28 d. posėdyje, FEG vis tiek parengė šio posėdžio protokolą. Pirmosios instancijos teismas nurodė, kad TU dalyvavimas kituose posėdžiuose (1986 m. kovo 11 d. ir 1991 m. spalio 25 d.) bei jos atstovo dalyvavimas FEG valdyboje 1991 m. nebuvo ginčijami.

118 Skundžiamo sprendimo 360 punkte Pirmosios instancijos teismas nusprendė, kad nesant atsiribojimo įrodymų, ir ypač į jos dalyvavimą FEG valdyboje, TU reikia pripažinti dalyvavus džentelmeniškame susitarime.

119 Iš to darytina išvada, kad Pirmosios instancijos teismas, vertindamas TU dalyvavimą kolektyvinėje išimtinio tiekimo tvarkoje, nepadarė teisės klaidos.

120 Taip pat reikia išnagrinėti TU pateiktus argumentus, kad kai kurie skundžiamo sprendimo punktai, susiję su jos dalyvavimu kolektyvinėje išimtinio tiekimo tvarkoje, yra nepakankamai motyvuoti.

121 Visų pirma, kalbant apie TU argumentą dėl tariamo prieštaravimo tarp 352 ir 356 skundžiamo sprendimo punktų, pažymėtina, kad juos atidžiai skaitant nėra jokio prieštaravimo.

122 Iš skundžiamo sprendimo 350 punkto aišku, kad Pirmosios instancijos teismas, siekdamas išsiaiškinti, ar Komisija pakankamai įrodė TU dalyvavimą ginčijamo sprendimo 1 ir 2 straipsniuose nurodytuose pažeidimuose, išnagrinėjo TU pareikštus argumentus, kuriais siekiama atmesti įrodymus dėl jos aktyvaus dalyvavimo pažeidimuose.

123 Vertindamas TU dalyvavimą kolektyvinėje išimtinio tiekimo tvarkoje, Pirmosios instancijos teismas skundžiamo sprendimo 352 punkte atmetė argumentą, kad ši bendrovė negalėjo daryti įtakos FEG priimamiems sprendimams. Teismas nurodė, kad TU argumentai, susiję su vidinėmis FEG veiklos taisyklėmis ir Nyderlandų teisės aktais, reglamentuojančiais asociacijų veiklą, nebuvo svarbūs. Jo teigimu, svarbu nustatyti, ar TU dalyvavo džentelmeniškame susitarime, o ne – ar FEG įstatai arba minėti teisės aktai jai leido dalyvauti.

124 Šis argumentavimas yra pagrįstas būtinybe nustatyti, ar TU iš tikrų dalyvavo džentelmeniškame susitarime, o ne tai, ar toks dalyvavimas buvo paprasčiausiai galimas.

125 Būtent tokį argumentavimą naudojo Pirmosios instancijos teismas nagrinėdamas klausimą, ar TU iš tiesų dalyvavo kolektyvinėje išimtinio tiekimo tvarkoje, kai nusprendė, kad tas faktas, jog kai kurie TU vadovai ir darbuotojai buvo FEG valdybos nariai, yra svarbus ir skundžiamo sprendimo 356 jis punkte paminėjo FEG įstatus primindamas, kad šis organas atsako už bendrąjį asociacijos valdymą.

126 Taigi skundžiamame sprendime šiuo klausimu nėra jokio motyvų tarpusavio prieštaravimo.

127 Antra, dėl skundžiamo sprendimo 353 punkto kritikos, reikia pastebėti, kad Pirmosios instancijos teismo nustatytas FEG ir TU interesų sutapimas nėra pagrįstas vien tuo, kad ši įmonė buvo viena didžiausių įmonių tarp FEG narių. Iš tiesų iš šio sprendimo 356 punkto aišku, kad Pirmosios instancijos teismas taip pat atsižvelgė į faktą, jog daugelį metų TU atstovas buvo FEG valdybos narys, kurį laiką jis net buvo jos pirmininkas, ir šios bendrovės atstovai aktyviai dalyvavo įvairiose produktų komisijose.

128 Dėl tariamos būtinybės Pirmosios instancijos teismui nustatyti bendrą TU ir FEG valią reikia konstatuoti, kad tiek, kiek Pirmosios instancijos teismas patikrino, ar TU iš tiesų dalyvavo džentelmeniškame susitarime ir nustatė šį faktą, buvo įvykdyta šio pažeidimo priskyrimo šiai įmonei sąlyga.

129 Atsižvelgiant į tai, kas minėta pirmiau, trečiojo apeliacinio skundo pirmą dalį reikia atmesti kaip nepagrįstą.

Dėl trečiojo apeliacinio skundo antros dalies, susijusios su TU dalyvavimu išplečiant kolektyvinę išimtinio tiekimo tvarką

— Šalių argumentai

130 TU teigia, kad Pirmosios instancijos teismas padarė teisės klaidą arba bent jau nesuprantamai motyvavo skundžiamą sprendimą, kai sprendė, ar ji aktyviai dalyvavo FEG ar bent jau jos narių suderintuosiuose veiksmuose, o tai nustatęs, – kokį laikotarpį ši asociacija siekė, kad įmonės, kurios nėra NAVEG narės, dalyvautų šiame džentelmeniškame susitarime.

131 Visiškai nebuvo atsižvelgta į tai, kad TU paskutinį kartą spaudimą įmonei, kuri nėra NAVEG narė, kad ši netiektų elektrotechnikos įrangos FEG nepriklausančioms įmonėms, darė 1991 m. liepos 2 dieną. Todėl TU teigė, kad klaidinga implicitiškai tvirtinti, kaip tai padarė Pirmosios instancijos teismas, kad ji aktyviai prisidėjo darant ginčijamo sprendimo 1 straipsnyje nurodytą pažeidimą po 1991 m. liepos 2 d. arba bent jau, kad skundžiamas sprendimas yra nepakankamai motyvuotas. Komisija nenurodė jokios TU po šios datos vykdytos veiklos.

132 Šiuo klausimu Komisija teigia, kad TU bando ginčyti Pirmosios instancijos teismo nustatytus faktus dėl 1991 m. liepos 2 d. ir kad pagal nusistovėjusią teismo praktiką draudžiamo susitarimo dalyvis yra laikomas atsakingu už šį susitarimą, kol jis viešai neatsiriboja nuo jo turinio, o TU to niekada viešai nepadarė.

133 Visiškai subsidiariai Komisija pastebi, kad TU ignoruoja Pirmosios instancijos teismo skundžiamo sprendimo 366 punktą, kuriame nurodyta, kad TU taikė

spaudimą NAVEG nepriklausančioms įmonėms ne tik individualiai, bet ir „susitarusi su kitais FEG nariais“. Šis konstatuotas faktas yra dar viena priežastis, kodėl TU reikia laikyti atsakinga už šį pažeidimą visą jo trukmės laikotarpį.

— Teisingumo Teismo vertinimas

134 Tiek, kiek trečiojo pagrindo antroje dalyje ginčijami iš esmės teisiniai kriterijai, kuriais vadovaudamasis Pirmosios instancijos teismas tyrė Komisijos pateiktus įrodymus, siekdamas nustatyti, ar TU dalyvavo plečiant kolektyvinę išimtinio tiekimo tvarką, ši dalis yra priimtina.

135 Tačiau ji ignoruoja išvadas, kurias Pirmosios instancijos teismas padarė skundžiamo sprendimo 365–376 punktuose.

136 Taip šio sprendimo 365 punkte Pirmosios instancijos teismas konstatavo, kad TU buvo viena pagrindinių FEG narių ir kad jai nuolat atstovauta asociacijos valdyboje nuo 1985 iki 1995 metų; vienintelė išimtis buvo 1990 metai. Be to, Pirmosios instancijos teismas nurodė, kad vykdydama šias funkcijas TU tiesiogiai dalyvavo rengiant FEG politiką ir (arba) buvo informuota apie šios asociacijos diskusijas su NAVEG dėl kolektyvinės išimtinio tiekimo tvarkos bei niekada nebandė nuo to viešai atsiriboti.

137 Pirmosios instancijos teismas skundžiamo sprendimo 366 punkte pridūrė, kad iš Komisijos ginčijamo sprendimo motyvuojamosios dalies 53–70 punktuose išnagrinėtų įrodymų aišku, jog TU vaidino itin svarbų vaidmenį suderintuosiuose

veiksmuose, kuriais buvo siekiama išplėsti kolektyvinės išimtinio tiekimo tvarkos taikymą kai kuriems tiekėjams, nepriklausiusiems NAVEG. Pirmosios instancijos teismas konstatavo, kad TU individualiai ir kartu su kitais FEG nariais taikė spaudimą įmonėms, kad šios netiektų prekių su jais konkuruojantiems didmeninkams, kurie nėra šios asociacijos nariai.

138 Pirmosios instancijos teismui savarankiškai įvertinus faktus ir konstatavus, kad toks spaudimas buvo daromas, ir kadangi faktų vertinimas negali būti iš naujo nagrinėjamas per apeliacinį procesą metu, o jų tikrumo TU iš esmės ir neginčijo, reikia prieiti prie išvados, kad Pirmosios instancijos teismas, nuspręsdamas, jog Komisija pagrįstai nustatė, kad TU plečiant kolektyvinę išimtinio tiekimo tvarką dalyvavo ir po 1991 m. liepos 2 d., vadovavosi asmeninio TU vaidmens šiame pažeidime įvertinimu. Be to, šiuo požiūriu nebuvo nustatyta jokių motyvavimo trūkumų.

139 Šiomis aplinkybėmis reikia atmesti trečiojo apeliacinio skundo pagrindo antrą dalį.

Dėl trečiojo apeliacinio skundo pagrindo trečios dalies, susijusios su TU dalyvavimu su kainomis susijusiame pažeidime

— Šalių argumentai

140 TU teigia, kad Pirmosios instancijos teismas padarė teisės klaidą arba bent jau nesuprantamai motyvavo skundžiamą sprendimą, kai nusprendė, kad Komisija pagrįstai ją galėjo laikyti kalta dėl ginčijamo sprendimo 2 straipsnyje nurodyto pažeidimo, susijusio su susitarimais dėl kainos, nes ji aktyviai dalyvavo šiuose susitarimuose.

141 TU kritikuoja skundžiamo sprendimo 371 punkte esantį Pirmosios instancijos teismo tvirtinimą, jog „TU negali teigti, kad dėl savo pobūdžio (ginčijamo) sprendimo 2 straipsnyje nurodytas pažeidimas yra susijęs tik su FEG ir tik ji dėl jo ji gali būti apkaltinta“.

142 TU priekaištauja Pirmosios instancijos teismui, jog šis implicitiškai nusprendė, kad ji dalyvavo suderintuosiuose veiksmuose taikydama du privalomus sprendimus dėl fiksuotų kainų ir leidinių. Ji iš skundžiamo sprendimo 376 punkto daro išvadą, kad Pirmosios instancijos teismui ją pripažinti kalta dėl pažeidimo pakako to, jog TU buvo FEG narė.

143 TU teigia, kad buvimas įmonių asociacijos, kuri pažeidžia konkurencijos taisykles, nare nėra pakankamas pagrindas priskirti jai pažeidimą. Jos teigimu, šiuo atveju turi būti įrodytas individualus elgesys, iš kurio galima būtų daryti išvadą, kad šios asociacijos narė išreiškė savo valią dalyvauti šiame pažeidime.

144 Neišnagrinėjęs, kiek TU iš tiesų dalyvavo ginčijamo sprendimo 2 straipsnyje nurodytame pažeidime, Pirmosios instancijos teismas padarė teisės klaidą arba bent jau nesuprantamai motyvavo skundžiamą sprendimą šiuo klausimu.

145 Dėl šio argumento Komisija teigia, kad trečiojo pagrindo trečia dalis yra grindžiama klaidingu skundžiamo sprendimo 371 punkto aiškinimu.

146 Jos teigimu, Pirmosios instancijos teismas šiame punkte priminė, kad ginčijamo sprendimo 3 straipsnyje TU buvo laikoma kalta padarius šiuos pažeidimus dėl, be kita ko, savo aktyvaus dalyvavimo juose. Komisija pabrėžia, kad šio sprendimo 349 punkte Pirmosios instancijos teismas atmetė TU argumentą, kad pažeidimai jai buvo priskirti tik dėl to, kad ji buvo FEG narė. Šis atmetimas yra akivaizdus skundžiamo sprendimo 351–379 punktuose, kuriuose Pirmosios instancijos teismas, remdamasis turimais įrodymais, o ne vien TU dalyvavimu FEG, nusprendė, kad du šiame sprendime nustatyti pažeidimai gali būti priskirti TU.

— Teisingumo Teismo vertinimas

147 Kaip nurodė generalinė advokatė savo išvadų 51 punkte, Pirmosios instancijos teismas visiškai nesivadovavo prielaida, jog TU automatiškai dėl to, kad yra FEG narė, turi būti laikoma atsakinga už jos neteisėtą elgesį.

148 Atvirkščiai, skundžiamo sprendimo 375–379 punktuose Pirmosios instancijos teismas nagrinėja aktyvų ir asmenišką TU dalyvavimą su kainų nustatymu susijusiame pažeidime.

149 Todėl Pirmosios instancijos teismas negali būti kaltinamas padaręs teisės klaidą. Be to, skundžiamas sprendimas šiuo požiūriu yra pakankamai motyvuotas.

150 Atsižvelgiant į tai, kas išdėstyta pirmiau, trečiojo apeliacinio skundo pagrindo trečią dalį ir atitinkamai visą šį pagrindą reikia atmesti kaip nepagrįstą.

Dėl ketvirtojo pagrindo, grindžiamo Komisijos priskirtų pažeidimų TU *trukme*

151 Savo ketvirtajame pagrinde, kurį sudaro trys dalys, TU teigia, kad Pirmosios instancijos teismas padarė teisės klaidą arba bent jau nepakankamai motyvavo skundžiamą sprendimą tiek, kiek tai susiję su ginčijamo sprendimo 1 ir 2 straipsniuose nurodytais tęstiniais pažeidimais. Tie patys laikotarpiai klaidingai buvo nurodyti ir skaičiuojant to paties sprendimo 3 straipsnyje nurodyto pažeidimo trukmę.

152 TU kritikuoja skundžiamo sprendimo 413 punktą, kuriame Pirmosios instancijos teismas nusprendė, kad „(ginčijamo sprendimo) 1 ir 2 straipsniuose nurodytų pažeidimų laikotarpių trukmė buvo aštuoneri, penkiolika, devyneri, ketveri ir šešeri metai".

Dėl ketvirtojo apeliacinio skundo pagrindo pirmos dalies, susijusios su kolektyvinės išimtinio tiekimo tvarkos trukme

— Šalių argumentai

153 TU teigia, kad Pirmosios instancijos teismas klaidingai nusprendė, jog ginčijamo sprendimo 1 straipsnyje minimas pažeidimas pagal savo prigimtį buvo tęstinis ir truko nuo 1986 m. kovo 11 d. iki 1994 m. vasario 25 d. imtinai. Šiuo klausimu TU nurodo skundžiamo sprendimo 406 punktą, kuriame Pirmosios instancijos teismas nusprendė, kad ginčijamo sprendimo 1 ir 2 straipsniuose nurodyti pažeidimai „dėl savo pobūdžio" yra tęstiniai, nes „su kolektyvinės išimtinio tiekimo tvarkos išplėtimu ir FEG kainų rekomendacijų siuntimu susiję atvejai nesudaro atskirų pažeidimų, bet yra sudedamosios pažeidimų dalys <...>". Pirmosios instancijos teismas nepagrįstai rėmėsi „požymiais", nes neturėjo tiesioginių įrodymų.

154 Be to, TU mano, kad skundžiamo sprendimo 408 punkte Pirmosios instancijos teismas nepaaiškino, kodėl jis nusprendė, kad FEG ir NAVEG nustatyta kolektyvinė išimtinio tiekimo tvarka galiojo nuo 1986 m. kovo 11 d. iki 1994 m. vasario 25 d., nors nebuvo įrodymų, kad ši tvarka taikyta tam tikrais tarp šių datų esančiais laikotarpiais. Todėl nėra jokių įrodymų, kad ši tvarka buvo taikoma:

— laikotarpiu tarp 1986 m. kovo 11 d., kai įvyko FEG ir NAVEG susirinkimas, kuriame pirmą kartą kalbėta apie „susitarimus tarp dviejų asociacijų“, ir 1989 m. vasario 28 d., kai abiejų asociacijų valdybos pirmą kartą po minėto susitikimo paminėjo džentelmenišką susitarimą,

— laikotarpiu tarp 1991 m. lapkričio 18 d., kai FEG paskutinį kartą pati buvo užmezgusi kontaktą su NAVEG, ir 1994 m. vasario 25 d., kai pastaroji paskutinį kartą pabrėžė, kad tarp FEG ir NAVEG egzistuoja kolektyvinė išimtinio tiekimo tvarka.

155 TU mano, kad tokia aplinkybė pažeidžia įrodinėjimo procesą reglamentuojančias taisykles. Ji teigia, jog pažeidimas gali būti laikomas tęstiniu ir besitesiančiu daugelį metų, jei įrodoma, kad per šiuos metus susijusios įmonės išsaugojo bendrą valią dėl pažeidimu siekiamo objekto ir kad pažeidimas tebeegzistavo arba bent jau buvo bandoma jį įgyvendinti.

156 Todėl Pirmosios instancijos teismas įrodymams pritaikė klaidingą kriterijų.

157 Dėl viso ketvirtojo pagrindo Komisija mano, kad jis nepriimtinas, nes juo ginčijamas Pirmosios instancijos teismo atliktas faktų vertinimas, kurio metu nustatyta, jog konkurenciją ribojantys veiksmai ir elgesys turėjo vieną tikslą, taigi dėl to sudaro vieną pažeidimą.

158 Subsidiariai dėl ketvirtojo pagrindo pirmos dalies Komisija teigia, kad skundžiamo sprendimo 406 punkte, kurį kritikuoja TU, ginčijamame sprendime nurodyti veiksmai yra kvalifikuojami kaip „tęstiniai pažeidimai“, atsižvelgiant visiškai ne į įvairių konkurenciją ribojančių aktų tarpusavio santykius, bet su pažeidimų, susijusių su neterminuotais susitarimais ir veiksmais, kuriais siekiama šiuos susitarimus įgyvendinti arba pratęsti jų galiojimą, pobūdžiu.

159 Dėl TU argumento, susijusio su kolektyvinės išimtinio tiekimo tvarkos trukme ir tariamo įrodymo, kad ji egzistavo tam tikrais ilgais laikotarpiais, nebuvimo Komisija nurodo skundžiamo sprendimo 90, 406 ir 411 punktus, kuriuose Pirmosios instancijos teismas ne kartą nusprendė, kad šis pažeidimas yra „tęstinis“. Tuomet, kai susitarimas sudaromas neterminuotam laikotarpiui, atsižvelgdama būtent į šį pažeidimo pobūdį Komisija neprivalo įrodyti, kad jis egzistavo kiekvienu atskiru momentu.

160 Komisija daro išvadą, jog atsižvelgiant į tai, kad Pirmosios instancijos teismas čia nagrinėjamus pažeidimus vertino kaip „tęstinius“, o tai yra fakto konstatavimas, ir kad nė vienas kolektyvinės išimtinio tiekimo tvarkos dalyvis aiškiai nuo jos neatsiribojo, Pirmosios instancijos teismas pagrįstai nusprendė, kad Komisija neprivalėjo pateikti papildomų įrodymų, jog susitarimas egzistavo konkrečiomis TU nurodytų laikotarpių datomis.

— Teisingumo Teismo vertinimas

161 TU ketvirtojo pagrindo pirmoje dalyje iš esmės teigia, kad Pirmosios instancijos teismas vadovavosi klaidingais teisiniais kriterijais, vertindamas Komisijos pateiktus įrodymus, pagrindžiančius jos nustatytą kolektyvinės išimtinio tiekimo tvarkos, kurioje dalyvavo ir TU, taikymo trukmę. Šiuo aspektu ši ketvirtojo pagrindo dalis yra susijusi su teisės klausimu, kurį Teisingumo Teismas gali nagrinėti apeliacinio proceso metu, ir todėl ją reikia laikyti priimtina.

162 Kadangi ir FEG, ir TU ginčijo džentelmeniško susitarimo egzistavimą, Pirmosios instancijos teismas skundžiamo sprendimo 141 punkte nusprendė, kad reikia įvertinti, ar Komisija ginčijamame sprendime įvykdė jai tenkančią įrodinėjimo pareigą, prieš nuspręsdama, kad šis džentelmeniškas susitarimas galiojo nuo 1986 m. kovo 11 dienos. Pirmosios instancijos teismas nurodė, kad šis vertinimas buvo grindžiamas bendru visų susijusių įrodymų ir požymių įvertinimu.

163 Pirmosios instancijos teismas, išnagrinėjęs šio džentelmeniško susitarimo atsiradimą ir įgyvendinimą, skundžiamo sprendimo 210 punkte nurodė, kad, vertinant bendrai, TU ir FEG ginčijamame sprendime nepavyko nuginčyti Komisijos įtikinamai, objektyviai ir nuosekliai išdėstytų požymių.

164 Reikšdama šį apeliacinį skundą TU ginčija nuorodą į „požymius“ kaip į kolektyvinės išimtinio tiekimo tvarkos egzistavimo ir trukmės įrodymą.

165 Šio argumento negalima priimti. Teisingumo Teismas jau yra nusprendęs, kad dažniausiai konkurenciją pažeidžiančių veiksmų arba susitarimo egzistavimas turi būti numanomas iš tam tikrų sutapimų ir požymių, kurie, įvertinti kartu ir nesant kito nuoseklaus paaiškinimo, gali būti konkurencijos taisyklių pažeidimo įrodymas (minėto sprendimo *Aalborg Portland* ir kt. *prieš Komisiją* 57 punktas).

166 Kaip savo išvadų 64 punkte nurodo generalinė advokatė, iš tokių požymių ir sutapimų galima nustatyti ne tik konkurenciją pažeidžiančių veiksmų ir susitarimų buvimą, bet ir konkurenciją pažeidžiančių veiksmų trukmę bei pažeidžiant konkurencijos taisykles sudaryto susitarimo taikymo trukmę.

167 Atsižvelgdamas į šią teismo praktiką Pirmosios instancijos teismas nepadarė teisės klaidos, kai pagrįsdamas savo vertinimą dėl kolektyvinės išimtinio tiekimo tvarkos ir jos taikymo trukmės vadovavosi „bendru visų susijusių įrodymų ir požymių įvertinimu“. Klausimas, kokią įrodomąją vertę kiekvienam iš šių aplinkybių ir požymių priskyrė Pirmosios instancijos teismas, yra faktų vertinimo klausimas, kuris nepatenka i Teisingumo Teismo kompetenciją jam nagrinėjant apeliacinį skundą.

168 Ketvirtojo apeliacinio skundo pagrindo pirmoje dalyje TU taip pat priekaištauja Pirmosios instancijos teismui, jog šis neatsižvelgė į tai, kad nebuvo įrodymų, jog kolektyvinė išimtinio tiekimo tvarka taikyta konkrečiais laikotarpiais.

169 Šiuo klausimu reikia priminti, kad skundžiamo sprendimo 406 punkte Pirmosios instancijos teismas nusprendė, jog Komisija pateikė pakankamai įrodymų, kad nuo 1986 m. iki 1994 m. vyko tęstinis pažeidimas. Tai, kad įrodymų nebuvo pateikta dėl konkrečių laikotarpių, netrukdo pripažinti, jog pažeidimas truko šiuos laikotarpius apimantį ilgesnį laikotarpį, jei tokia išvada pagrindžiama objektyviais ir nuosekliais

duomenimis. Kai pažeidimas trunka kelerius metus, tai, kad kartelio veiksmai vyksta skirtingu metu ir juos gali skirti trumpesnis ar ilgesnis laikas, nedaro įtakos šio kartelio egzistavimui, jei įvairiais šį pažeidimą sudarančiais veiksmais siekiama vieno tikslo ir yra vieno ir besitęsiančio pažeidimo epizodų.

170 Skundžiamo sprendimo 342 punkte Pirmosios instancijos teismas nusprendė, kad kolektyvine išimtinio tiekimo tvarka ir veiksmais derinant kainas buvo siekiama to paties konkurenciją pažeidžiančių tikslų – išlaikyti aukštesnes kainas nei būtų esant konkurencijai, viena vertus, sumažinant FEG nepriklausančių įmonių, siekiančių veikti Nyderlandų elektrotechnikos įrangos didmenininkų rinkoje ir taip konkuruoti su FEG nariais, konkurencingumą ir, kita vertus, iš dalies derinant jų kainų politiką.

171 Kaip savo išvados 61 punkte nurodo generalinė advokatė, iš šių Pirmosios instancijos teismo nustatytų faktų aišku, kad abiem pažeidimais, t. y. kolektyvine išimtinio tiekimo tvarka ir suderintaisiais veiksmais kainų srityje, buvo siekiama bendro tikslo.

172 Be to, reikia pabrėžti, kad skundžiamo sprendimo 408 punkte Pirmosios instancijos teismas detaliai paaiškino duomenis, kuriais Komisija pagrindė kolektyvinės išimtinio tiekimo tvarkos taikymo trukmę. Šiame punkte sakoma:

„Dėl 1 sprendimo (ginčijamo) straipsnyje nurodyto pažeidimo pastebėtina, kad Komisija negalėjo nustatyti tikslios datos, kurią buvo susitarta dėl kolektyvinės išimtinio tiekimo tvarkos. Tačiau jai pavyko pateikti įrodymų, kad ši tvarka taikyta nuo 1986 m. kovo 11 d. vykusio posėdžio, kuriame FEG ir NAVEG valdybos minėjo

džentelmenišką susitarimą. Komisija taip pat surinko įrodymų ir apie po šio susirinkimo vykusią veiklą, kurie jai leido manyti, kad NAVEG nariai ir toliau taikė džentelmenišką susitarimą (žr. sprendimo (ginčijamo) motyvuojamosios dalies 47–49 punktus). Be to, Komisija pateikė daug įrodymų, kad vykdydami džentelmenišką susitarimą NAVEG nariai laikėsi savo asociacijos patarimų (žr. sprendimo (ginčijamo) motyvuojamosios dalies 50–52 punktus). Paskutinis iš tokių įrodymų yra 1994 m. vasario 25 d. vidinio bendrovės *Hemmink* posėdžio protokolas, kuriame ši NAVEG narė teigia atsisakiusi tiekti FEG nepriklausančiam didmenininkui. Dėl spaudimo netiekti FEG nepriklausantiems didmenininkams, kurį, be kitų, NAVEG nepriklausantiems gamintojams taikė ir TU, aišku, kad jis buvo taikomas dvylikos mėnesių laikotarpį, kuris prasidėjo 1990 m. liepą."

173 Kadangi Pirmosios instancijos teismo atliktas Komisijos pateiktų kolektyvinės išimtinio tiekimo tvarkos taikymo trukmės įrodymų vertinimas buvo pagrįstas teisingais teisiniais kriterijais, o su šiuo klausimu susiję skundžiamo sprendimo punktai yra pakankamai motyvuoti, ketvirtojo pagrindo pirmą dalį reikia atmesti kaip nepagrįstą.

Dėl ketvirtojo pagrindo antros dalies, susijusios su kainų nustatymu susijusio pažeidimo trukme

— Šalių argumentai

174 TU teigia, kad Pirmosios instancijos teismas skundžiamo sprendimo 406 punkte klaidingai nusprendė, kad su kainų nustatymu susijęs pažeidimas dėl savo pobūdžio buvo tęstinis ir truko imtinai nuo 1988 m. gruodžio 21 d. iki 1994 m. balandžio 24 dienos.

175 TU, visų pirma, kritikuoja tai, kad Pirmosios instancijos teismas, nagrinėdamas aplinkybes, kuriomis remiantis buvo nustatytas ginčijamo sprendimo 2 straipsnyje nurodytas pažeidimas, jas vertino ne kaip du atskirus pažeidimus, bet kaip vieno ir to paties pažeidimo sudėtines dalis. TU pabrėžia, jog tuo pat metu Pirmosios instancijos teismas vis dėlto nurodė, kad, kaip aišku iš skundžiamo sprendimo 413 punkto, šios aplinkybės truko labai skirtingą laikotarpį – 15, 9, 4 ir 6 metus.

176 TU mano, jog atidesnė šių „aplinkybių" analizė parodo, kad jos yra visiškai skirtingos. Pirmosios instancijos teismas kiekvieną aplinkybę turėjo vertinti atskirai, atsižvelgdamas į EB 81 straipsnio 1 dalies taikymo kriterijus ir, visų pirma, į jų įtaką valstybių narių tarpusavio prekybai.

177 Komisija teigia, kad ši ketvirtojo pagrindo dalis yra grindžiama klaidingu skundžiamo sprendimo aiškinimu. Jos nuomone, Pirmosios instancijos teismas savo sprendimo 406 punkte dėl tęstinio su kainų nustatymu susijusio pažeidimo pobūdžio argumentavo atsižvelgdamas į pažeidimo pobūdį. Iš tiesų jį sudaro privalomi neribotam terminui priimami sprendimai bei įvairūs veiksmai ir elgesys, kuriais bendrai siekiama neterminuotai išlaikyti aukštesnes kainas Nyderlandų rinkoje.

— Teisingumo Teismo vertinimas

178 EB 81 straipsnio 1 dalis gali būti pažeista ne tik atskiru veiksmu, bet ir keliais veiksmais arba tęstiniu elgesiu. Šio aiškinimo negalima ginčyti remiantis tuo, kad vienas ar keli iš šių veiksmų ar atskiras elgesys, paimti atskirai, gali būti savarankiškas šios nuostatos pažeidimas. Kai atskirais veiksmais vykdomas „bendras

planas“, nes siekiama vieno tikslo – iškraipyti konkurenciją bendrojoje rinkoje, Komisija turi teisę numatyti atsakomybę už šiuos pažeidimus juos įvertindama kartu (žr. minėto sprendimo *Aalborg Portland ir kt. prieš Komisiją* 258 punktą).

179 Iš ginčijamo sprendimo aišku, kad Pirmosios instancijos teismo argumentavimas priimant sprendimą, jog suderintieji veiksmai dėl kainos yra vienas tęstinis pažeidimas, ir yra grindžiamas tokiu požiūriu.

180 Be kita ko, skundžiamo sprendimo 342 punkte Pirmosios instancijos teismas nusprendė, kad kolektyvine išimtinio tiekimo tvarka ir veiksmais derinant kainas siekta tų pačių konkurenciją pažeidžiančių tikslų – išlaikyti aukštesnes kainas nei būtų esant konkurencijai, viena vertus, sumažinant FEG nepriklausančių įmonių, siekiančių veikti Nyderlandų elektrotechnikos didmenininkų rinkoje ir taip konkuruoti su FEG narėmis, konkurencingumą, ir, kita vertus, iš dalies derinant jų kainų politiką.

181 Kaip savo išvados 61 punkte nurodo generalinė advokatė, iš šių faktų aišku, kad abiem pažeidimais, t. y. kolektyvine išimtinio tiekimo tvarka ir suderintaisiais veiksmais kainų srityje, buvo siekiama bendro tikslo.

182 Skundžiamo sprendimo 406 punkte, skaitomo atsižvelgiant į Pirmosios instancijos teismo minėtame 342 punkte nustatytus faktus, nėra teisės klaidos ar nepakankamo motyvavimo.

183 Taip pat primintina, kad taikant EB 81 straipsnio 1 dalį nereikia nagrinėti konkrečių susitarimo pasekmių, jeigu jo tikslas yra konkurencijos trukdymas, ribojimas arba iškraipymas bendrojoje rinkoje (minėto sprendimo *Aalborg Portland ir kt. prieš Komisiją* 261 punktas).

184 Nustatęs, kad suderintaisiais veiksmais dėl kainų nustatymo buvo siekiama pažeisti konkurenciją, Pirmosios instancijos teismas visiškai neprivalėjo nagrinėti konkrečių susitarimo pasekmių rinkoje.

185 Iš to, kas pasakyta, aišku, kad ketvirtojo pagrindo antrą dalį reikia atmesti kaip nepagrįstą.

Dėl ketvirtojo apeliacinio skundo trečios dalies, susijusios su TU priskirtų pažeidimų trukme

— Šalių argumentai

186 TU teigia, kad pripažinus pagrįstomis ketvirtojo apeliacinio skundo pirmą ir ketvirtą dalis, *a fortiori* reikėtų sumažinti ir ginčijamo sprendimo 3 straipsnyje nustatyto pažeidimo trukmę.

187 Komisija pakartoja savo argumentus, pateiktus dėl šių ketvirtojo pagrindo dalių, ir prašo, kad trečia šio pagrindo dalis, o kartu ir visas ketvirtasis pagrindas būtų atmestas kaip nepriimtinas arba bent jau kaip nepagrįstas.

— Teisingumo Teismo vertinimas

188 Kadangi pirma ir antra šio pagrindo dalys buvo atmestos, reikia atmesti ir ketvirtojo apeliacinio pagrindo trečią dalį.

Dėl penktojo pagrindo, susijusio su baudos sumažinimu

189 TU teigimu, Pirmosios instancijos teismas padarė teisės klaidą, kai, nepaisant to, kad pažeidimų trukmė nebuvo tiksliai įvertina ir Komisija nesilaikė protingo termino principo, jis atsisakė papildomai sumažinti paskirtą baudą; arba bent jau skundžiamas sprendimas šiuo klausimu yra nepakankamai motyvuotas. Šį pagrindą sudaro trys dalys.

Dėl penktojo apeliacinio skundo pagrindo pirmos dalies, susijusios su baudos sumos sumažinimu dėl tariamai klaidingo TU priskiriamų pažeidimų trukmės nustatymo

— Šalių argumentai

190 TU teigia, kad pagal Reglamento Nr. 17 15 straipsnį Komisijai nustatant baudos, skiriamos įmonei už EB 81 straipsnio 1 dalies pažeidimą, sumą reikia atsižvelgti į jo sunkumą ir trukmę. Ji teigia, kad Komisijos pranešime dėl Baudų nustatymo remiantis Reglamento Nr. 17 15 straipsnio 2 dalimi ir EAPB sutarties 65 straipsnio 5 dalimi metodo gairių, paskelbtame 1998 m. sausio 14 d. *Europos Bendrijų oficialiajame leidinyje* (OL C 9, p. 3), numatoma galimybė sumažinti pagrindinį baudos dydį, jei yra konkrečių lengvinančių aplinkybių.

191 TU mano, kad Komisija ir Pirmosios instancijos teismas, nustatydami baudos sumą, nesilaikė šių taisyklių ir taip pažeidė Bendrijos teisę arba bent jau, kiek tai susiję su šios sumos nustatymu, motyvavimo bei proporcingumo principus. Iš tiesų Komisija, nustatydama baudos sumą, vadovavosi klaidinga pažeidimo trukme, o Pirmosios instancijos teismas nepakankamai motyvavo atsisakymą papildomai sumažinti šią sumą.

192 TU mano: kadangi pažeidimai, kuriuos ji kaltinama padariusi, negali būti laikomi vienu tęstiniu pažeidimu, negalima teigti, kad pažeidimas, už kurį skiriama bauda, truko aštuonerius metus. Kitaip nei minėto sprendimo *Aalborg Portland ir kt. prieš Komisiją* 258 punkte minimu atveju, šiuo atveju nebuvo „bendro plano".

193 Komisija teigia, kad penktasis pagrindas yra akivaizdžiai nepriimtinas. Pirmosios instancijos teismas skundžiamo sprendimo 436–438 punktuose nusprendė, kad, atsižvelgiant į konkrečias šios bylos aplinkybes, dar kartą sumažinti baudą nėra pagrindo. Pagal nusistovėjusią Teisingumo teismo praktiką (minėto sprendimo *Limburgse Vinyl Maatschappij ir kt. prieš Komisiją* 614 punktą) Teisingumo Teismas neturi kompetencijos pakeisti Pirmosios instancijos teismo už Bendrijos teisės pažeidimus nustatytų baudų dydžio.

194 Subsidiariai Komisija dėl „bendro plano", kurio buvimą ginčija TU, nurodo skundžiamo sprendimo 342 punktą, kuriame Pirmosios instancijos teismas nurodo, kad dviem pažeidimais siekiama vieno konkurenciją pažeidžiančio tikslo.

195 Komisija teigia, kad penktojo pagrindo pirma dalis yra akivaizdžiai nepagrįsta.

— Teisingumo Teismo vertinimas

196 Primintina, kad tik Pirmosios instancijos teismas turi kompetenciją nustatyti, kaip kiekvienu konkrečiu atveju Komisija įvertino neteisėto elgesio sunkumą. Teisingumo Teismas, nagrinėdamas apeliacinį skundą, patikrina, ar Pirmosios instancijos teismas teisiškai teisingai atsižvelgė į visus faktorius, kurie yra esminiai nustatant konkretaus elgesio sunkumą pagal EB 81 straipsnį ir Reglamento Nr. 17 15 straipsnį, ir, kita vertus, įvertina, ar teisiškai atsakyta į visus ieškovės nurodytus argumentus, dėl kurių reikia sumažinti baudą (žr., visų pirma, minėto sprendimo *Baustahlgewebe prieš Komisiją* 128 punktą).

197 Šioje byloje aišku, kad TU nenurodė jokių aplinkybių, įrodančių, jog Pirmosios instancijos teismas teisiškai teisingai neatsižvelgė į visus pagrindinius elementus, kuriuos reikia įvertinti sprendžiant dėl elgesio, kuriuo kaltinama įmonė, sunkumo pagal EB 81 straipsnį ir Reglamento Nr. 17 15 straipsnį. Ši įmonė neteigia, kad Pirmosios instancijos teismas nepakankamai atsakė į visus jos argumentus dėl baudos panaikinimo ar jos sumažinimo.

198 Be to, akivaizdu, kad penktojo pagrindo pirma dalis yra tiesiogiai susijusi su argumentais, kuriuos TU nurodė pagrįsdama savo apeliacinio skundo ketvirtąjį pagrindą, ir kuriuose teigiama, kad Pirmosios instancijos teismas padarė teisės klaidą, kai priėmė Komisijos pateiktus įrodymus dėl ginčijamame sprendime nustatytų pažeidimų trukmės. Kadangi šie argumentai jau buvo atmesti nagrinėjant ketvirtąjį pagrindą, reikia atmesti penktojo apeliacinio skundo pirmą dalį.

Dėl penktojo apeliacinio skundo pagrindo antros dalies, susijusios su baudos sumos sumažinimu dėl pernelyg ilgai trukusios administracinės procedūros

— Šalių argumentai

199 TU teigia, kad Pirmosios instancijos teismas padarė teisės klaidą nustatydamas jai paskirtos baudos sumą, arba bent jau nepakankamai motyvavo skundžiamą sprendimą šiuo klausimu, nors jis turėjo sumažinti šią sumą dėl pernelyg ilgai trukusios administracinės procedūros.

200 TU priekaištauja Pirmosios instancijos teismui skundžiamo sprendimo 77 ir 85 punktuose nusprendus, kad Komisija buvo atsakinga už pernelyg ilgą procedūros trukmę, tačiau to paties sprendimo 438 punkte vis tiek nurodžius, kad FEG ir TU „nepateikė jokių aplinkybių, dėl kurių Pirmosios instancijos teismas, naudodamasis savo visiška jurisdikcija, turėtų papildomai sumažinti paskirtą baudą“. Toks vertinimas yra visiškai nesuprantamai motyvuotas.

201 Komisija teigia, kad skundžiamo sprendimo dalis, nagrinėjanti ryšį tarp pernelyg ilgos administracinės procedūros trukmės ir papildomo TU paskirtos baudos sumažinimo, yra motyvuota aiškiai ir atsižvelgiant į aplinkybes. Viena vertus, Komisija nurodo, kad Pirmosios instancijos teismas šio sprendimo 87–93 punktuose

nusprendė, jog TU gynyba nenukentėjo dėl protingo termino viršijimo. Kita vertus, Pirmosios instancijos teismas išnagrinėjo, ar konkrečios bylos aplinkybės duoda pagrindą papildomai sumažinti baudą, ir nustatė, kad, kaip yra aišku iš skundžiamo sprendimo 438 punkto, TU nepateikė jokių tokį sumažinimą pagrindžiančių aplinkybių.

— Teisingumo Teismo vertinimas

202 Kaip aišku iš šio sprendimo 9 punkte pacituotų ginčijamo sprendimo motyvuojamosios dalies 152 ir 153 punktų, Komisija, mažindama baudas, jau atsižvelgė į dėl savo kaltės pernelyg ilgą administracinės procedūros, prasidėjusios 1991 m., trukmę.

203 Skundžiamo sprendimo 438 punkte Pirmosios instancijos teismas konstatavo, kad „Komisija savo pačios iniciatyva sumažino baudą. Galimybė tai daryti jai priklauso dėl suteiktos kompetencijos. Ieškovės nenurodė jokių aplinkybių, dėl kurių Pirmosios instancijos teismas, naudodamasis savo visiška jurisdikcija, turėtų papildomai sumažinti paskirtą baudą. Todėl šio ieškovių prašymo nereikia patenkinti".

204 Šioje analizėje nėra teisės klaidos.

205 Be to ši penktojo pagrindo dalis yra tiesiogiai susijusi su argumentais, kuriuos TU pateikė grįsdama savo pirmąjį apeliacinio skundo pagrindą, kad Pirmosios instancijos teismas padarė teisės klaidą, kai nusprendė, kad protingo termino viršijimas nėra pagrindas baudai sumažinti. Kadangi protingo termino pažeidimu grindžiamas pagrindas nebuvo priimtas, o tai yra aišku, viena vertus, iš nepanaikintos skundžiamo sprendimo dalies ir, antra vertus, Teisingumo Teismo pateikto šio pagrindo vertimo, tai šią penktojo apeliacinio skundo pagrindo dalį reikia atmesti.

Dėl penktojo apeliacinio skundo pagrindo trečios dalies, susijusios su baudos už TU dalyvavimą ginčijamame sprendime nurodytuose pažeidimuose sumos nustatymu

— Šalių argumentai

206 TU teigia, jog Pirmosios instancijos teismas, nustatydamas TU skiriamos baudos sumą, nepakankamai motyvavo savo vertinimą, kad ši suma yra protinga atsižvelgiant į FEG paskirtą baudą (skundžiamo sprendimo 431–433 punktai).

207 Komisija šiuo klausimu nurodo skundžiamo sprendimo 416–438 punktus, kuriuose Pirmosios instancijos teismas išnagrinėjo ir motyvuotai atmetė visus argumentus dėl baudos sumos sumažinimo.

208 Komisija nurodo, kad penktojo apeliacinio skundo pagrindo trečia dalis, kaip ir visas šis pagrindas, yra nepriimtina ir visais atvejais nepagrįsta.

209 CEF taip pat teigia, kad penktasis pagrindas yra nepriimtinas dėl to, kad jame nagrinėjami Pirmosios instancijos teismo nustatyti faktai, kurie negali būti iš naujo nagrinėjami svarstant šį apeliacinį skundą.

— Teisingumo Teismo vertinimas

210 Dėl tariamo baudos neproporcingumo primintina, kad Teisingumo Teismas, apeliacinio proceso metu spręsdamas teisės klausimus, teisingumo sumetimais negali Pirmosios instancijos teismo, kuris naudodamasis savo visiška jurisdikcija sprendžia dėl įmonėms už Bendrijos teisės pažeidimus paskirtų baudų sumų, vertinimo pakeisti savuoju (1997 liepos 17 d. Sprendimo *Ferriere Nord prieš Komisiją*, C-219/95 P, Rink. p. I-4411, 31 punktas ir minėto sprendimo *Baustahlgewebe prieš Komisiją* 129 punktas).

211 Iš to darytina išvada, kad ši penktojo pagrindo dalis turi būti pripažinta nepriimtina tiek, kiek ja prašoma iš esmės peržiūrėti Komisijos paskirtų baudų sumas (žr. minėto sprendimo *Baustahlgewebe prieš Komisiją* 129 punktą).

212 Be to, atidžiai perskaičius šią penktojo apeliacinio pagrindo dalį tampa aišku, kad ji susijusi su argumentais, kuriuos TU jau buvo nurodžiusi grįsdama savo trečiąjį apeliacinio skundo pagrindą: kad Pirmosios instancijos teismas nuspręsdamas, jog Komisija pagrįstai galėjo laikyti šią įmonę asmeniškai atsakinga už ginčijamo sprendimo 1 ir 2 straipsniuose nurodytus pažeidimus, padarė teisės klaidą. Kadangi trečiasis pagrindas buvo atmestas, kaip nepagrįstą reikia atmesti ir penktojo apeliacinio pagrindo trečią dalį.

213 Iš to, kas išdėstyta pirmiau, darytina išvada, kad visas penktasis pagrindas turi būti atmestas iš dalies kaip nepriimtinas ir iš dalies kaip nepagrįstas.

Dėl bylinėjimosi išlaidų

214 Pagal Teisingumo Teismo procedūros reglamento 122 straipsnio 1 dalį, jeigu apeliacinis skundas yra nepagrįstas arba jis pagrįstas ir pats Teismas priima galutinį sprendimą byloje, išlaidų klausimą sprendžia Teisingumo Teismas. Pagal to paties reglamento 69 straipsnio 2 dalies pirmąją pastraipą, taikomą apeliacinėse bylose pagal šio reglamento 118 straipsnį, pralaimėjusiai šaliai nurodoma padengti bylinėjimosi išlaidas, jei laimėjusi šalis to prašė. Kadangi visi TU nurodyti apeliacinio skundo pagrindai, išskyrus pagrindą dėl protingo termino nesilaikymo, kurį Teisingumo Teismas vis tiek vėliau atmetė, buvo atmesti, ji turi padengti bylinėjimosi išlaidas, susijusias su šiuo procesu. Dėl bylinėjimosi išlaidų pirmojoje instancijoje, kurioje ir buvo priimtas skundžiamas sprendimas, nepaisant to, kad jis iš dalies panaikintas, reikia nustatyti, kad jas, kaip numatyta šio sprendimo 3 rezoliucinėje dalyje, turi padengti TU.

Remdamasis šiais motyvais, Teisingumo Teismas (pirmoji kolegija) nusprendžia:

1. **2003 m. gruodžio 16 d. Pirmosios instancijos teismo sprendimas *Nederlandse Federatieve Vereniging voor de Groothandel op Elektrotechnisch Gebied ir Technische Unie prieš Komisiją* (T-5/00 ir T-6/00) panaikinamas tik tiek, kiek Pirmosios instancijos teismas, nagrinėdamas ieškinio pagrindą, grindžiamą protingo termino principo pažeidimu, neišnagrinėjo, ar pernelyg ilga visos administracinės procedūros, įskaitant ir iki pranešimo apie kaltinimus vykusią dalį, trukmė dėl kurios kalta Europos Bendrijų Komisija, galėjo turėti įtakos *Technische Unie BV* galimybei ateityje gintis.**

2. **Atmesti likusią apeliacinio skundo dalį.**

3. **Atmesti *Technische Unie BV* Pirmosios instancijos teismui paduotą ieškinį tiek, kiek jis iš dalies grindžiamas protingo termino principo pažeidimu.**

4. ***Technische Unie BV* turi padengti bylinėjimosi šioje instancijoje išlaidas. Bylinėjimosi išlaidas pirmojoje instancijoje, kurioje buvo priimtas 2003 m. gruodžio 16 d. Pirmosios instancijos teismo sprendimas *Nederlandse Federatieve Vereniging voor de Groothandel op Elektrotechnisch Gebied ir Technische Unie prieš Komisiją* (T-5/00 ir T-6/00), turi padengti *Technische Unie BV,* kaip tai numatyta minėto sprendimo rezoliucinės dalies 3 punkte.**

Parašai.